

**Uchwała Nr XII/90/2015  
Rady Miejskiej w Pilźnie  
z dnia 26 listopada 2015 roku**

**w sprawie przyjęcia "Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Pilzno na lata 2015 - 2032"**

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2015 r. 1515), oraz "Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032" przyjętego uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 roku

**Rada Miejska w Pilźnie uchwala, co następuje:**

**§ 1.**

Przyjmuje się dokument pn. "Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Pilzno z Azbestu na lata 2015 – 2032" w brzmieniu określonym w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

**§ 2.**

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pilzna.

**§ 3.**

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY**  
**Rady Miejskiej w Pilźnie**  
*mgr inż. Tadeusz Pieczonka*

## Uzasadnienie:

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032", który zastąpił dotychczas obowiązujący „ Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski w okresie od 2002-2032r.”.

W związku z powyższym dla wdrożenia działań określonych w w/w. dokumencie, konieczne jest ustanowienie gminnego „Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Pilzno na lata 2015-2032”. Zasadniczym celem programu jest określenie działań zmierzających do oczyszczenia obszaru Gminy Pilzno z azbestu, poprzez usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, a przez to wyeliminowanie możliwych negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych azbestem.

Harmonogram realizacji założeń dokumentu podzielono na trzy etapy, dla których wyznaczone zostały zadania.

- Etap I (2015-2017 cele krótkookresowe) – intensyfikacja podjętych działań związanych z usuwaniem azbestu, edukacją i pozyskiwaniem funduszy na ten cel;
- Etap II (2018-2022 cele średniookresowe) – kontynuowanie kampanii informacyjnej w społeczeństwie, intensyfikacja usuwania azbestu, monitoring prowadzonych działań;
- Etap III (2023-2032 cele długookresowe) – kontynuowanie dotychczasowych kierunków działań, ich okresowy monitoring i ewentualna aktualizacja.

Realizacja zamierzeń ma za zadanie doprowadzenie do poprawy jakości środowiska oraz warunków życia mieszkańców gminy poprzez strategiczne działania pozwalające na zminimalizowanie, a w konsekwencji wyeliminowanie negatywnego oddziaływania odpadów zawierających azbest.

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest i jego utylizacja, jest ważnym elementem całego systemu gospodarki odpadami. Opracowany program określa zadania jakie winny być wykonane w zakresie wyeliminowania niebezpiecznego odpadu jakim jest azbest z terenu Gminy Pilzno. Ponadto jest podstawowym dokumentem, na podstawie którego Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego może się starać o środki finansowe na działania służące realizacji zapisów tego programu. Podjęcie uchwały o przyjęciu w/w programu jest zatem uzasadnione i celowe.

Celem zapewnienia udziału społeczeństwa w opracowaniu **„Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Pilzno na lata 2015 – 2032”** Burmistrz Pilzno podał do publicznej wiadomości tj. na tablicy ogłoszeń o raz na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Pilźnie informację o przystąpieniu do opracowania w/w dokumentu. Wystąpiono również do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z prośbą o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu pn. „Programu Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z Terenu Gminy Pilzno na lata 2015 – 2032” Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie pismem z dnia 21.10.2015r oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 17.11.2015 roku poinformowali, iż opiniują pozytywnie zamiar odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla opracowanego dokumentu.

PRZEWODNICZĄCY  
Rady Miejskiej w Pilźnie  
mgr inż. Tomasz Pieczonka

2015

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW  
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY  
PILZNO NA LATA 2015-2032**



Pilzno, 2015

**Zamawiający:**

**Gmina Pilzno**

**ul. Rynek 6**

**39-220 Pilzno**

**Wykonawca:**



**GreenLynx**

**ul. 1 Maja 7/3**

**39 - 400 Tarnobrzeg**

**tel. 608 764 462**

**mail: [biuro@greenlynx.pl](mailto:biuro@greenlynx.pl)**

**[www.greenlynx.pl](http://www.greenlynx.pl)**

**Zespół autorski:**

**mgr inż. Paweł Ryś**

**mgr Paweł Krząstek**

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

**SPIS TREŚCI**

|      |   |     |
|------|---|-----|
| 1.   | WSTĘP .....   | 7   |
| 2.   | ZADANIA ZWIĄZANE Z OCZYSZCZANIEM KRAJU Z AZBESTU.....   | 8   |
| 2.1  | Powstanie Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA 2009-2032).....  | 8   |
| 2.2  | Cele i zadania POKzA .....  | 8   |
| 2.3  | Zarządzanie POKzA.....  | 10  |
| 2.4  | Cele i zadania Programu dla Gminy Pilzno wynikające z POKzA i innych dokumentów programowych .....  | 15  |
| 3.   | CHARAKTERYSTYKA AZBESTU .....   | 17  |
| 3.1  | Informacje podstawowe .....   | 17  |
| 3.2  | Historia azbestu .....  | 18  |
| 3.3  | Klasyfikacja i zastosowanie azbestu.....  | 22  |
| 4.   | SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO .....   | 24  |
| 5.   | PROCEDURY DOTYCZĄCE BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA, USUWANIA I UNIESZKODLIWIANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYMI AZBEST UWZGLĘDNIAJĄCE OCHRONĘ PRZED JEGO SZKODLIWYM DZIAŁANIEM ..... | 30  |
| 6.   | UNIESZKODLIWIANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W POLSCE.....  | 56  |
| 7.   | REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST .....   | 61  |
| 8.   | INFORMACJE O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W POLSCE I WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM NA PODSTAWIE BAZY AZBESTOWEJ.....   | 67  |
| 9.   | DANE O ILOŚCI I STANIE WYROBÓW AZBESTOWYCH ZLOKALIZOWANYCH W GMINIE PILZNO.....   | 71  |
| 9.1  | Ogólna charakterystyka Gminy Pilzno .....   | 71  |
| 9.2  | Metodyka inwentaryzacji .....   | 75  |
| 9.3  | Wyniki inwentaryzacji.....  | 76  |
| 10.  | HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU .....   | 83  |
| 11.  | KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU.....   | 89  |
| 11.1 | Koszty prowadzenia Programu .....   | 89  |
| 11.2 | Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest .....  | 90  |
| 11.3 | Łączny koszt realizacji Programu .....  | 92  |
| 12.  | OBECNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI PROGRAMU.....   | 93  |
| 13.  | MONITOROWANIE PROGRAMU .....  | 104 |
| 14.  | PODSUMOWANIE I WNIOSKI .....  | 106 |
| 15.  | BIBLIOGRAFIA.....   | 109 |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

|   |     |
|---|-----|
| ZAŁĄCZNIK 1 Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych.....   | 111 |
| ZAŁĄCZNIK 2 Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest.....  | 112 |
| ZAŁĄCZNIK 3 Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest .....   | 114 |
| ZAŁĄCZNIK 4 Wzór wniosku o odebranie odpadów zawierających azbest.....  | 116 |
| ZAŁĄCZNIK 5 Protokół odbioru odpadów zawierających azbest .....   | 117 |
| ZAŁĄCZNIK 6 Informacja o wyrobach zawierających azbest.....   | 118 |
| ZAŁĄCZNIK 7 Dane na temat składowisk odpadów azbestowych znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego ( na podstawie bazaazbestowa.gov.pl)..... | 119 |

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

## Spis tabel

|   |     |
|---|-----|
| Tabela 1 Struktura zarządzania POKzA.....   | 11  |
| Tabela 2 Rodzaje i zastosowanie wyrobów azbestowych w Polsce.....   | 23  |
| Tabela 3 Procedury dotyczące bezpiecznego postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest oraz odpadami azbestowymi w Polsce. ....  | 31  |
| Tabela 4 Ogólnodostępne składowiska odpadów azbestowych (na podstawie: www.bazaazbestowa.gov.pl – stan na dzień 1 sierpnia 2015 r.).....  | 59  |
| Tabela 5 Wykaz krajowych aktów prawnych dotyczących azbestu.....  | 61  |
| Tabela 6 Rodzaje płyt azbestowo-cementowych stosowanych w Polsce.....   | 76  |
| Tabela 7 Ilość wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno ze względu na rodzaj zastosowanego wyrobu.....   | 77  |
| Tabela 8 Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych rodzajach budynków oraz azbest magazynowany w Gminie Pilzno.....  | 78  |
| Tabela 9 Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach Gminy Pilzno. ....  | 79  |
| Tabela 10 Ilość wyrobów azbestowych w przeliczeniu na 1 km <sup>2</sup> powierzchni Gminy Pilzno. ....  | 80  |
| Tabela 11 Stan techniczny wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno.....  | 81  |
| Tabela 12 Harmonogram realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest. ....   | 84  |
| Tabela 13 Prognozowane tempo usuwania wyrobów zawierających azbest (opracowanie własne na podstawie wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno) .....      | 86  |
| Tabela 14 Koszty prowadzenia Programu (opracowanie własne). ....  | 89  |
| Tabela 15 Uśrednione ceny netto usuwania wyrobów azbestowych przez uprawnione firmy w 2014 r. dla województwa podkarpackiego (opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów) ..... | 90  |
| Tabela 16 Całkowity koszt usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno (opracowanie własne) .....  | 91  |
| Tabela 17 Całkowity koszt netto realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pilzno .....  | 92  |
| Tabela 18 Podstawowe działania PROW dające możliwość pozyskania środków na usuwanie azbestu .....   | 97  |
| Tabela 19 Wydatki z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki dla realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. ....                             | 102 |

## Spis wykresów

|  |    |
|--|----|
| Wykres 1 Rodzaje wyrobów zawierających azbest w Gminie Pilzno.....   | 77 |
| Wykres 2 Procentowy udział poszczególnych rodzajów zabudowy pokrytej wyrobami azbestowymi oraz azbest magazynowany w Gminie Pilzno. .... | 78 |
| Wykres 3 Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach Gminy Pilzno. ....   | 80 |

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

|  |    |
|--|----|
| Wykres 4 Procentowy podział stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest w Gminie Pilzno. .... | 81 |
| Wykres 5 Spadek ilości wyrobów zawierających azbest usuwanych z terenu Gminy Pilzno .....                | 88 |

## Spis rysunków

|  |    |
|--|----|
| Rysunek 1 Schemat zarządzania POKzA na trzech poziomach .....  | 15 |
| Rysunek 2 Droga wnikania włókien azbestowych do układu oddechowego człowieka..   | 24 |
| Rysunek 3 Procedura 1 dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń. ....  | 32 |
| Rysunek 4 Procedura 2 dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest. ....  | 35 |
| Rysunek 5 Procedura 3 dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest .....   | 39 |
| Rysunek 6 Procedura 4 dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu)..... | 44 |
| Rysunek 7 Procedura 5 dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.....   | 49 |
| Rysunek 8 Procedura 6 dotycząca składowania odpadów azbestowych na składowisku .....   | 53 |

## Spis map

|  |    |
|--|----|
| Mapa 1 Światowe zużycie azbestu oraz kraje z zakazem jego stosowania .....   | 21 |
| Mapa 2 Wyniki badań stężenia włókien azbestowych na terenie Polski oraz występowanie chorób azbestozależnych .....                               | 27 |
| Mapa 3 Lokalizacja składowisk odpadów azbestowych w Polsce.....  | 58 |
| Mapa 4 Ilość wyrobów azbestowych z uwzględnieniem stopnia pilności ich usunięcia w poszczególnych województwach – stan na 30 września 2015 ..... | 68 |
| Mapa 5 Masa oraz stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest w woj. podkarpackim - stan na 30 września 2015 .....                    | 70 |
| Mapa 6 Położenie Gminy Pilzno na tle powiatu dębickiego .....  | 71 |
| Mapa 7 Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie Gminy Pilzno .....  | 74 |

## Spis zdjęć

|  |    |
|--|----|
| Zdjęcie 1 Azbest chryzotylowy .....                              | 17 |
| Zdjęcie 2 Azbest amozytowy .....                                 | 17 |
| Zdjęcie 3 Azbest krokidolitowy .....                             | 17 |
| Zdjęcie 4 Fabryka produkująca wyroby azbestowe w Szczucinie..... | 20 |



## **1. WSTĘP**

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno” zwany w dalszej części „*Programem*” jest wynikiem realizacji kluczowego zadania spoczywającego na samorządzie gminnym w zakresie całkowitego pozbycia się szkodliwego azbestu. Wraz z innymi zadaniami jest ono ujęte w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKzA) – podstawowym dokumencie wyznaczającym cele oraz ramy legislacyjne, finansowe i organizacyjne do usunięcia azbestu z terytorium Polski.

Program ten, wraz z poprzedzającą go inwentaryzacją, daje możliwość dokładnego oszacowania występujących na terenie Gminy Pilzno wyrobów azbestowych, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym (stan wyrobów). Dzięki temu umożliwia opracowanie harmonogramu ich bezpiecznego usuwania. Wskazuje również możliwości finansowe wspierania tych zadań, a także uświadamia społeczeństwo o niebezpieczeństwie wynikającym z niewłaściwego postępowania z wyrobami azbestowymi.

Niniejszy Program został sporządzony na zlecenie Gminy Pilzno w celu aktualizacji poprzedniej wersji dokumentu z 2012 r. pod nazwą „Program oczyszczania Miasta i Gminy Pilzno z azbestu w lata 2012–2032”. Do jego opracowania posłużyły wyniki inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wykonanej w 2015 r. na terenie gminy. Dokument ten stanowić ma element realizacji harmonogramu stopniowego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu kraju zapisanego w POKzA na szczeblu lokalnym – terytorium Gminy Pilzno.

Nowy Program jest w pełni spójny z obowiązującym stanem prawnym dotyczącym azbestu i zawiera aktualne dane na temat występujących na terenie gminy wyrobów azbestowych.

## **2. ZADANIA ZWIĄZANE Z OCZYSZCZANIEM KRAJU Z AZBESTU**

### **2.1 Powstanie Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA 2009-2032)**

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu powstał w wyniku przyjęcia przez Sejm RP Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie wycofania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz.373). Rada Ministrów została w niej wezwana min. do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Jest on także wynikiem realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy.

Program został przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 r. jako „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” (KPUA).

Następnie został zastąpiony uchwałą nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku (zmienionej uchwałą Nr 39/2010 z 15 marca 2010 r.) i w obecnej formie funkcjonuje jako Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 -2032 (POKzA).

### **2.2 Cele i zadania POKzA**

Główne cele i zadania POKzA to:

- Oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcia stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest;
- Wyeliminowania negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań;
- Sukcesywna likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie do spełnienia wymogów ochrony środowiska;
- Stworzenie odpowiednich warunków wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Program grupuje zadania w pięciu blokach tematycznych:

1) Zadania legislacyjne;

2) Działania edukacyjno-informacyjne obejmujące:

- działania skierowane do dzieci i młodzieży,
- szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej oraz organizacji i służb zaangażowanych w realizację Programu,
- opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych,
- ocenę i promocję technologii uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych,
- organizację szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji, kongresów i wizyt studialnych;

3) Zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych,
- oczyszczanie terenów nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest,
- budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych,
- zadania wspierające, w tym wsparcie finansowe opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, na wszystkich szczeblach administracji publicznej;

4) Monitoring realizacji Programu poprzez tworzony Elektroniczny System Informacji

Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;

5) Działania w zakresie ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego

Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Program zakłada, że:

- W Polsce około 85% azbestu znajduje się w wyrobach budowlanych,
- Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest działalnością remontowo-budowlaną i przynieść powinna znaczne ożywienie gospodarcze w dziedzinie budownictwa i produkcji materiałów budowlanych,

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- Powinien powstać rynek usług kredytowo-bankowych dla obsługi nowych klientów z atrakcyjnymi ofertami dla mniej zamożnych właścicieli obiektów budowlanych,
- Powstaną dochody z podatków i opłat z tytułu usuwania wyrobów zawierających azbest, a także składowania ich jako odpadów,
- Niezbędna jest ratyfikacja przez Polskę Konwencji Międzynarodowych oraz dostosowanie się do wymagań dyrektyw dotyczących azbestu,
- Nadrzędne znaczenie ma ograniczenie wzrastającej ilości zachorowań i zgonów w Polsce (analogicznie, jak w Europie), wywoływanych szkodliwością azbestu. Potrzeba ochrony zdrowia i życia ludności zasadnym czyni skierowanie środków z funduszy ekologicznych na wsparcie Programu.

Ponad to Program tworzy nowe możliwości w stosunku do poprzedniej wersji, m.in.:

1. Składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
2. Wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
3. Pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania, (dot. rur i instalacji podziemnych).

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu.

### 2.3 Zarządzanie POKZA

W Programie przewidziano, że konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji wymaga działania na trzech poziomach:

- **Centralnym** - Rada Ministrów, Minister Gospodarki i w strukturze Ministerstwa Gospodarki Główny Koordynator Programu;
- **Wojewódzkim** – samorząd województwa;
- **Lokalnym** – samorząd powiatowy, samorząd gminny (wójt, burmistrz, prezydent gminy).

Poniższa tabela przedstawia główne właściwości i zadania organów na poszczególnych poziomach:

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

**Tabela 1** Struktura zarządzania POKzA.

|                             |   |  |
|-----------------------------|---|--|
| <b>POZIOM<br/>CENTRALNY</b> | <b>Główny<br/>Koordynator</b>   | powoływany i odwoływany przez Ministra Gospodarki, odpowiedzialny za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualniania Programu   |
|                             |   | gromadzi informacje o ilościach, rodzajach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na poziomie kraju, na podstawie informacji uzyskanych od marszałków województw  |
|                             |   | monitoruje realizację wszystkich zadań Programu  |
|                             |   | planuje coroczne środki budżetowe związane z realizacją Programu   |
|                             |   | ocenia oraz promuje technologie unicestwiania włókien azbestu w odpadach   |
|                             |   | składa roczne raporty Ministrowi Gospodarki i przygotowuje roczne informacje o stopniu wykonania celów i zadań ujętych w Programie, wraz ze szczegółowym udokumentowaniem wykorzystania środków finansowych, które zostały przeznaczone na ich wykonanie |
|                             |   | prowadzi działalność edukacyjną oraz informacyjno-popularyzacyjną, także pracowników administracji   |
|                             |   | współpracuje z instytucjami i organizacjami międzynarodowymi (m.in. organizuje i uczestniczy w krajowych i zagranicznych konferencjach, sympozjach, kongresach, szkoleniach)   |
|                             |   | podejmuje inicjatywy związanych z realizacją <i>Programu</i> oraz organizacją jego zarządzania, w tym zgłaszanie Ministrowi Gospodarki propozycji dokumentów i rozwiązań legislacyjnych  |
|                             |   | współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi, których działalność związana jest z realizacją zadań wynikających z Programu  |
|                             |   | współpracuje na szczeblu centralnym z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcją pracy, inspekcją nadzoru budowlanego, inspekcją ochrony środowiska)   |
|                             | współpracuje z Radą Programową  |  |
| <b>Rada<br/>Programowa</b>  | jest ciałem opiniodawczo-doradczym powołanym w celu rozpatrywania kierunków realizacji zadań Programu i jego poszczególnych etapów, zarówno pod kontem legislacyjnym jak i finansowym |  |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

|   |   |  |
|---|---|--|
|   |   | <p>W skład Rady Programowej wchodzi:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Przewodniczący Rady</li> <li>2) Główny Koordynator</li> <li>3) przedstawiciel Ministra Gospodarki</li> <li>4) członkowie delegowani (po 1 osobie) przez: <ul style="list-style-type: none"> <li>- ministrów właściwych do spraw: finansów publicznych, środowiska, zdrowia, administracji publicznej, rozwoju regionalnego, rolnictwa, obrony narodowej oraz budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej,</li> <li>- marszałków województw,</li> <li>- Głównego Inspektora Pracy,</li> <li>- Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego,</li> <li>- Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,</li> <li>- Głównego Inspektora Sanitarnego,</li> <li>- Prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,</li> <li>- Prezesa Banku Ochrony Środowiska S.A.;</li> </ul> </li> <li>5) członkowie powołani przez Ministra Gospodarki, reprezentujący organizacje pozarządowe, których działalność statutowa związana jest z gospodarką odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest (do 2 osób);</li> <li>6) członkowie powołani przez Ministra Gospodarki jako eksperci posiadający dorobek naukowy w zakresie ochrony przed azbestem i reprezentujący środowisko naukowe (do 3 osób)</li> </ol> |
| <p align="center"><b>POZIOM<br/>WOJEWÓDZTWA</b></p> | <p align="center"><b>Samorząd<br/>województwa<br/>(Marszałek)</b></p> | <p>współpracuje z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji Programu</p>   |
|   |   | <p>gromadzi informacje o ilościach, rodzajach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazuje je do Głównego Koordynatora z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego <a href="http://www.bazaazbestowa.gov.pl">www.bazaazbestowa.gov.pl</a></p>   |
|   |   | <p>uwzględniania usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest</p> <p>współpracuje na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi (inspekcją sanitarna, inspekcją pracy, inspekcją nadzoru budowlanego, inspekcją ochrony środowiska)</p>   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|                           |   |   |
|---------------------------|---|---|
|                           |   | współpracuje z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin   |
|                           |   | współpracuje z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych Programem  |
|                           |   | przygotowuje i aktualizuje wojewódzkie programy usuwania wyrobów zawierających azbest   |
|                           |   | współpracuje z samorządami powiatowymi i gminnymi, przekazuje wytyczne oraz informacje związanych z realizacją Programu   |
|                           |   | przedkłada Głównemu Koordynatorowi coroczną informację o realizacji zadań na terenie województwa  |
| <b>POZIOM<br/>LOKALNY</b> | <b>Samorząd<br/>powiatowy</b>   | przygotowuje i aktualizuje programy usuwania wyrobów zawierających azbest   |
|                           |   | współpracuje z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest |
|                           |   | organizuje usuwanie wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie  |
|                           |   | inspiruje właściwe postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest  |
|                           |   | współpracuje z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest  |
|                           |   | współpracuje z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu  |
|                           |   | współpracuje z organami kontrolnymi (inspekcją sanitarną, inspekcją pracy, inspekcją nadzoru budowlanego, inspekcją ochrony środowiska)   |
|                           |   | <b>Samorząd<br/>gminny<br/>(burmistrz,<br/>wójt,<br/>prezydent<br/>miasta)</b>  |
|                           | przygotowuje i aktualizuje programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest |   |
|                           | organizuje szkolenia lokalne w zakresie   |   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

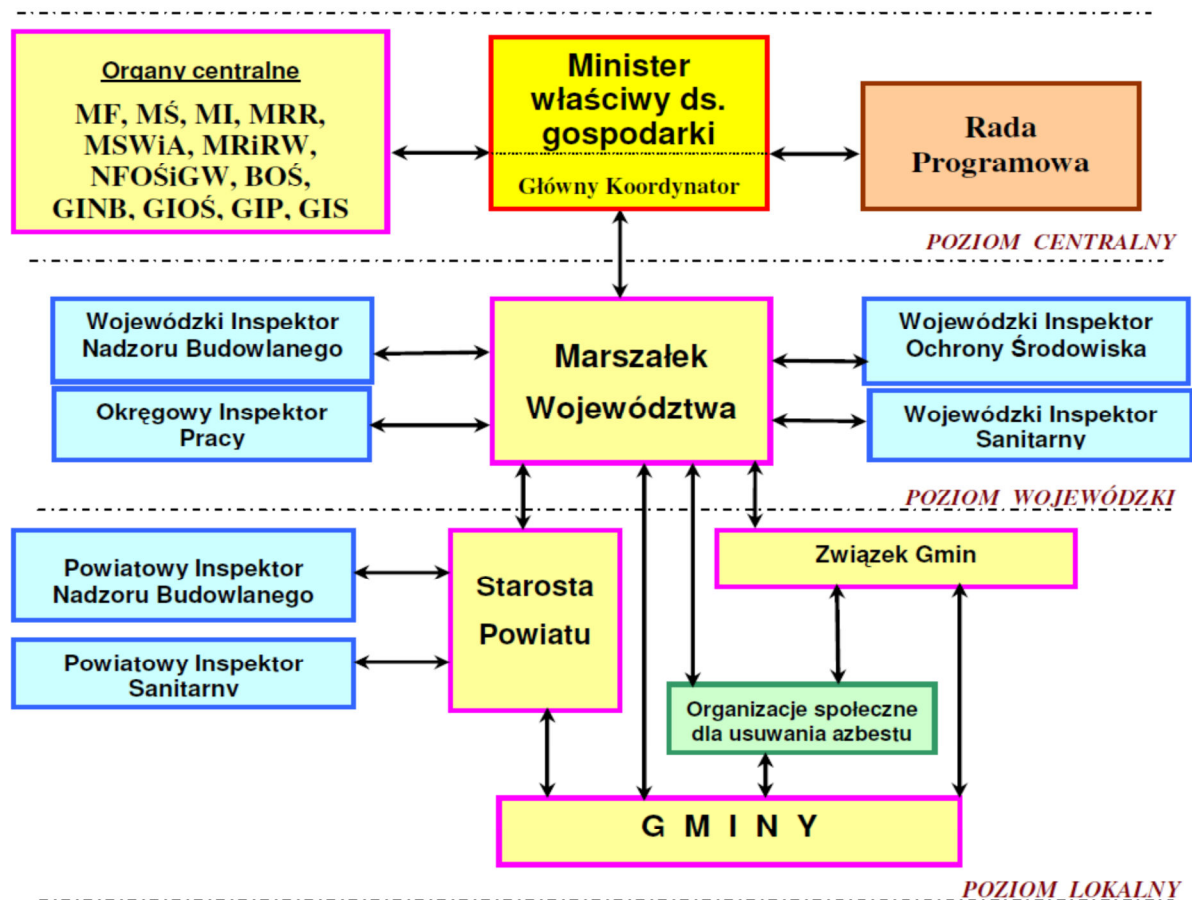
GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |  |
|--|--|
|  | usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm   |
|  | organizuje usuwanie wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie   |
|  | inspiruje właściwe postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest   |
|  | współpracuje z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest |
|  | współpracuje z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest   |
|  | współpracuje z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu   |
|  | współpracuje z organami kontrolnymi (inspekcją sanitarną, inspekcją pracy, inspekcją nadzoru budowlanego, inspekcją ochrony środowiska)  |



# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG



Rysunek 1 Schemat zarządzania POKzA na trzech poziomach<sup>1</sup>

## 2.4 Cele i zadania Programu dla Gminy Pilzno wynikające z POKzA i innych dokumentów programowych

Podstawowym celem niniejszego Programu jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Gmina Pilzno prognozuje usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzacja i aktualizacja bazy danych o dane nt. lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest.
2. Opracowanie mapy występowania wyrobów zawierających azbest.

<sup>1</sup> Źródło: Program Oczyszczania Kraju z Azbestu

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

3. Informowanie mieszkańców o szkodliwości azbestu, o obowiązkach dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobach bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.
4. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
5. Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych i prawnych.
6. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.
7. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
8. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu gminy na realizację Programu.
9. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością gminy .
10. Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest oraz oczyszczenie terenów gminy i innych terenów publicznych z odpadów azbestowych.
11. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
12. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

### **Wszystkie wymienione wyżej cele i zadania są zgodne z:**

- Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- Polityką ekologiczną państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Krajowym Planem Gospodarki Odpadami KPGO 2014,
- Planem gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego,
- Programem ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 r.,
- Program ochrony środowiska dla powiatu dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2019,
- Programem ochrony środowiska dla Gminy Pilzno na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022;

### 3. CHARAKTERYSTYKA AZBESTU

#### 3.1 *Informacje podstawowe*

**Azbest to** naturalnie występujące, **włókniste minerały krzemianowe**, powstałe na drodze procesów metamorficznych. Charakterystyczną cechą morfologiczną naturalnie występujących minerałów azbestowych jest równoległa budowa włókien. Wyróżnia się dwie grupy minerałów azbestowych:

- **serpentynity** - należą do nich:
  - antygoryt,
  - lizardyt,
  - chryzotyl (azbest biały).



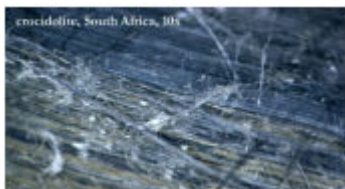
**Zdjęcie 1** Azbest chryzotylowy

- **amfibole** - w skład tej grupy wchodzi bardzo dużo minerałów, a ich główne formy włókniste to:
  - amozyt (azbest brązowy),



**Zdjęcie 2** Azbest amozytowy

- krokidolit (azbest niebieski),



**Zdjęcie 3** Azbest krokidolitowy

- azbest antofylitowy,
- aktynolitowy,
- termolitowy.

Chemicznie są to uwodnione krzemiany metali, które różnią się budową i długością włókien oraz właściwościami chorobotwórczymi. Najgroźniejszy jest azbest niebieski (krokidolit), natomiast najszersze zastosowanie (około 95%) znajdował azbest chryzotylowy, czyli chryzotyl (o dłuższych włóknach), następnie azbest niebieski oraz brązowy (amozyt).

**Azbest posiada unikalne właściwości, tj.:**

- niepalność - temperatura topnienia chryzotyłu wynosi 1500-1550°C, amfiboli 930-1150°C,
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady) - szczególnie w przypadku amfiboli,
- wysoką wytrzymałość mechaniczną,
- niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne,
- łatwość łączenia się z innymi materiałami (cement, tworzywa sztuczne),
- możliwość przędzenia włókien,
- dobre właściwości sorpcyjne.

### **3.2 Historia azbestu**

Nazwa „azbest” wywodzi się z języka greckiego i **oznacza "niewygasający"**. Starożytni Grecy stosowali go bowiem do wyrobu knotów w lampach oliwnych. Ze względu na swoje cenne cechy jak miękkość, giętkość, odporność na ogień, postrzegany był w czasach starożytnych jako jedwab tajemniczego świata minerałów. Nadawano mu wiele nazw, znany był m.in. jako kamień bawełniany, czy len kamienny, skalny oprzęd, płótno niepalne. W średniowieczu alchemicy przypisywali mu właściwości magiczne twierdząc, że stanowi on owłosienie ogniotrwałych salamander.

Stosowanie azbestu określono już na ok. 4500 lat temu na podstawie wykopalisk dokonanych w Finlandii. W Europie Południowej znany jest od ponad 2500 lat. Wzmianki w różnego rodzaju kronikach świadczą, że azbest od XV do XIX wieku był dodawany do różnorodnych surowców w celu uzyskania m.in., knotów do świec, niepalnego papieru, skóry, a także do wyrobów tekstylnych np. tkanin na płaszcze wojskowe.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

W końcu XIX wieku rozpoczęto wydobywanie azbestu na skalę przemysłową, początkowo w Kanadzie, następnie w Rosji. Dalsze kopalnie powstawały w Afryce na obszarach obecnej RPA. Po roku 1910 nastąpił szereg dalszych odkryć i eksploatacji złóż w różnych rejonach świata.

W latach 60 – tych ubiegłego stulecia przełomem było wykorzystanie azbestu do wyrobu niepalnej papy, zwłaszcza w okresie, gdy pożary budynków były prawdziwą plagą. W pierwszych latach ubiegłego stulecia mieszaniny azbestu i cementu wkroczyły do przemysłu materiałów budowlanych w postaci lekkich i wytrzymałych płyt, znanych jako eternit. Znajdowały one też zastosowanie jako okładziny ścienne oraz wytłaczane panele do dekoracji ścian i sufitów.

Minerał stał się jeszcze bardziej popularny dzięki silnikom parowym, których niezbędnym elementem, poddanym działaniom gorącej pary były różnego typu szczeliwa i uszczelki. Azbest w połączeniu z gumą w pełni spełniał oczekiwania konstruktorów.

Dzięki wspomnianym niepowtarzalnym właściwościom azbest był wykorzystywany jako surowiec w ponad 3000 opisanych technologiach. Początkowo, stosowany był do produkcji wyrobów azbestowo – cementowych, wyrobów włókienniczych, przędzy, sznurów, szczeliw, wyrobów ciernych, takich jak klocki hamulcowe, tarcze sprzęgłowe, wyrobów hydroizolacyjnych: lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe, do filtrów w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz masek przeciwigazowych i przeciwpyłowych.

W Polsce zużycie azbestu do celów przemysłowych w latach 70-tych XX wieku wynosiło około 100 tys. ton w ciągu roku, z czego 90% importowane głównie ze Związku Radzieckiego, a około 10% RPA. Liczbę osób zatrudnionych w zakładach przerabiających azbest szacowano w tym okresie na około 10 tys. W latach 80-tych poprzedniego stulecia zużycie azbestu wynosiło około 60 tys. ton rocznie, a zatrudnienie zmniejszyło się do około 4 tys. osób, aby w 1991 r. zmniejszyło się do 30 tys. ton. W połowie lat 80-tych ubiegłego wieku zużycie azbestu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiło w Polsce 1,7 kg (16 miejsce w świecie), a największe zużycie było w ZSRR - 8,3 kg na mieszkańca. Około 65% azbestu używano do produkcji wyrobów azbestowo-

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

cementowych. W latach 60-tych w Polsce rozpoczęły produkcję cztery duże zakłady wyrobów azbestowo-cementowych, co spowodowało wzrost jego zużycia. Były to:

1. „Eternit” Polsko-Austriacka Spółka z o.o. w Szczucinie (województwo małopolskie),
2. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Izopol” Spółka Akcyjna w Trzemesznie (województwo wielkopolskie),
3. Zakłady Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy k. Radomia (województwo mazowieckie),
4. Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu (województwo śląskie).



**Zdjęcie 4** Fabryka produkująca wyroby azbestowe w Szczucinie

Głównym surowcem stosowanym do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych był azbest chryzotylowy, jednakże do połowy lat 80-tych do produkcji rur ciśnieniowych stosowane były także inne odmiany, w tym najniebezpieczniejszy dla zdrowia azbest krokidolitowy. Przetwarzano go przede wszystkim w zakładzie w Szczucinie (do 1993 r. zużyto tam 65 tys. ton azbestu krokidolitowego). Do dziś gmina Szczucin boryka się z problemami związanymi z powszechnym występowaniem wyrobów zawierających azbest na jej terenie.

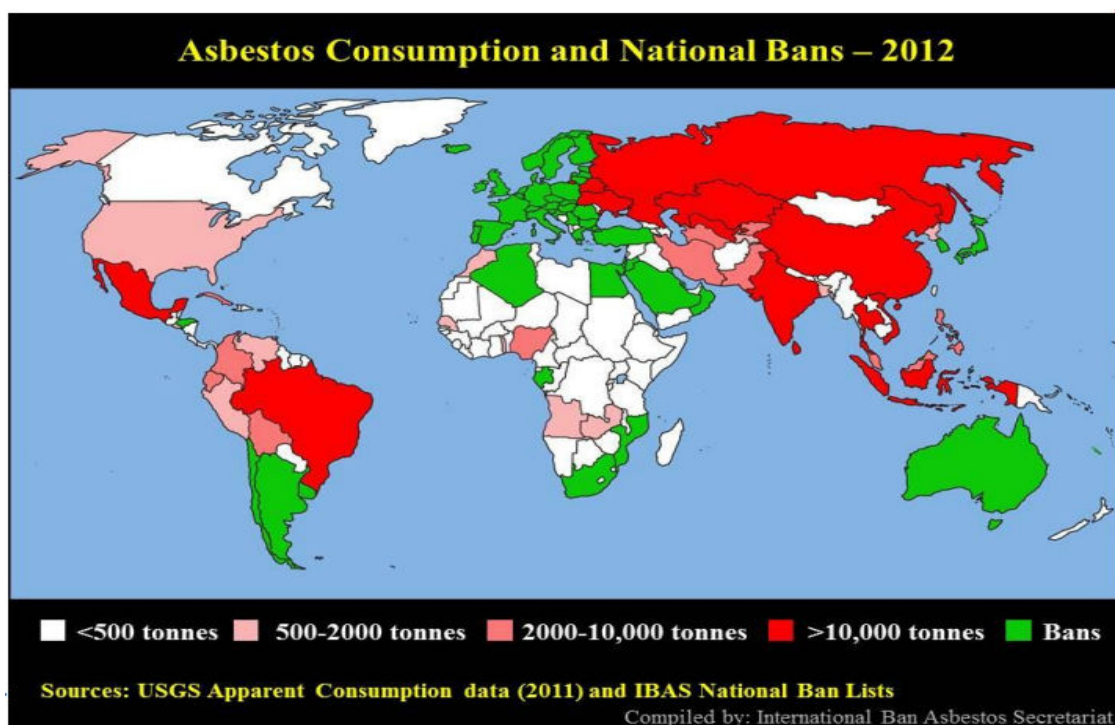
Łączne zużycie azbestu do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych w Polsce po II wojnie światowej do 1993 r. szacowano na około 1,4 mln ton.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

W Polsce zaprzestano od 1985 r. stosowania azbestu krokidolitowego. Natomiast od dnia 19 czerwca 1997 r. obowiązująca ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r Nr 3 poz.20).

Pomimo udowodnionego działania chorobotwórczego azbest nadal pozostaje, np. w USA, ważnym elementem wielu technologii o kluczowym znaczeniu m.in. jest stosowany w amerykańskim programie wahadłowców kosmicznych, których silniki rakietowe pokrywane są osłoną impregnowaną azbestem, a także w przemyśle okrętowym.



**Mapa 1** Światowe zużycie azbestu oraz kraje z zakazem jego stosowania (kolor zielony)

Historia azbestu zatoczyła więc koło począwszy od zachwyty połączonego z przypisywaniem mu właściwości magicznych w czasach starożytnych, różnorodnego wykorzystywania ogromnych ilości surowca na skalę przemysłową w pierwszej połowie poprzedniego wieku, do całkowitego zakazu jego zastosowań w wielu krajach świata w latach 90-tych.

### **3.3 Klasyfikacja i zastosowanie azbestu**

Klasyfikację wyrobów zawierających azbest przeprowadza się na podstawie trzech kryteriów: zawartości azbestu, stosowaniu spoiwa oraz gęstości objętościowej wyrobu.

**Wyroby zawierające azbest dzielimy na dwie klasy:**

**Klasa I** - wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od  $1000 \text{ kg/m}^3$  definiowane jako „**miękkie**”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Są podatne na uszkodzenia mechaniczne, przez co uwalniają duże ilości włókien azbestowych do otoczenia. Głównie stosowane były w wyrobach tekstylnych w celach ochronnych oraz jako koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCV oraz materiały i wykładziny cierne.

**Klasa II** - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej  $1000 \text{ kg/m}^3$  definiowane jako „**twarde**”. Zawierają poniżej 20% azbestu. Włókna są ze sobą mocno związane, więc w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja azbestu do otoczenia jest niewielka. Zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi stwarza obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Najczęściej w Polsce stosowanymi wyrobami z tej klasy są płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe typ „karo” stosowane jako pokrycia dachowe oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach produkowane i stosowane były rury azbestowo-cementowe służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypanie.



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

**Tabela 2** Rodzaje i zastosowanie wyrobów azbestowych w Polsce.

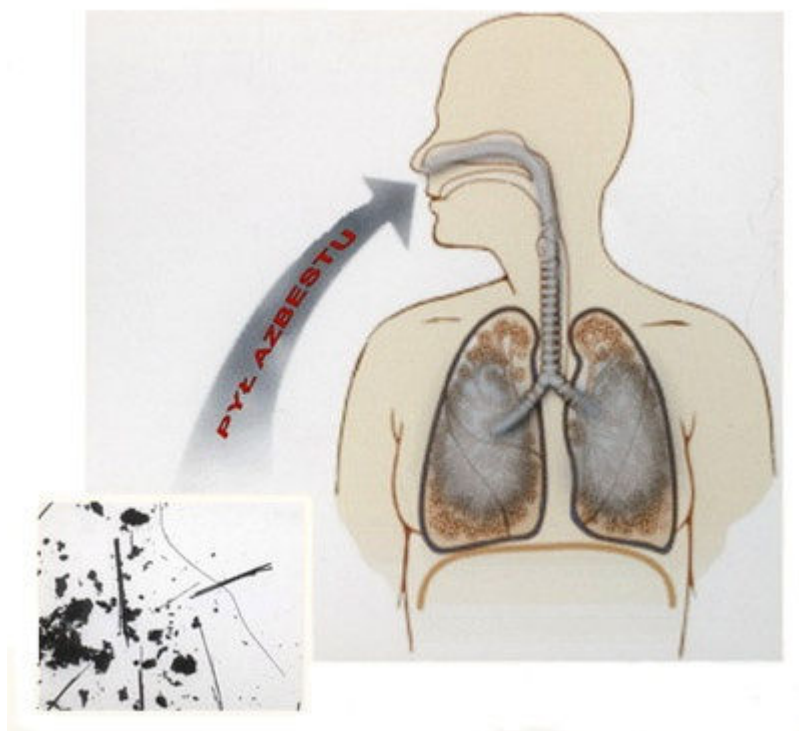
| L.p. | Rodzaje wyrobów            | Wyroby   | Udział % azbestu w wyrobie | Zastosowanie  | Zalety wyrobu   |
|------|----------------------------|--|----------------------------|---|---|
| 1.   | Wyroby azbestowo-cementowe | - płyty dekarские<br>- rury ciśnieniowe<br>- płyty okładzinowe i elewacyjne  | 5-30 %                     | - pokrycia dachowe<br>- elewacje<br>- wodociągi i kanalizacje   | - ogniotrwałość<br>- odporność na korozję i gnienie<br>- wytrzymałe mechanicznie<br>- lekkie<br>- trwałe<br>-nie wymagają konserwacji |
| 2.   | Wyroby izolacyjne          | - wata<br>- włókniny<br>- sznury<br>- tkanina termoizolacyjna<br>- taśmy   | 75-100 %                   | - izolacje kotłów parowych, silników, rurociągów, wymienników ciepła, zbiorników<br>- ubrania i tkaniny termoizolacyjne | - odporne na wysoką temperaturę<br>- trwałe   |
| 3.   | Wyroby uszczelniające      | - tektura<br>- płyty azbestowo-kauczukowe<br>- szczeliwa plecione  | 75-100 %                   | uszczelnienia narażone na wysoką temperaturę, wodę i parę, kwasy i zasady, oleje, gazy spalinowe                        | - odporność na wysoką temperaturę<br>- wytrzymałość na ściskanie<br>-dobra elastyczność<br>-odporność chemiczna                       |
| 4.   | Wyroby cierne              | - okładziny cierne<br>- klocki hamulcowe   | 30 %                       | elementy napędów  | chroni elementy przed przegrzaniem  |
| 5.   | Wyroby hydroizolacyjne     | - lepiki asfaltowe<br>- kity uszczelniające<br>- zaprawy gruntujące<br>- papa dachowa<br>- płytki podłogowe  | 20-40 %                    | materiały stosowane w budownictwie  |   |
| 6.   | Inne                       | - materiały filtracyjne w przemyśle piwowarskim i farmacji<br>- wypełniacz lakierów i izolacji przewodów grzewczych<br>- produkcja masek przeciwgazowych |                            | stosowany w różnych przemysłach   |   |

#### 4. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia.

Czynniki mające wpływ na skutki zdrowotne działania azbestu to:

- Rodzaj azbestu i wielość włókna w szczególności jego średnica (*włókna respirabilne*),
- Stężenie włókien i czas trwania narażenia,
- Czynniki zewnętrzne tj. dym tytoniowy (*palacze 10x częściej odczuwają skutki działania azbestu niż niepalący*) i inne zanieczyszczenia powietrza,
- Czynniki osobnicze tj. sprawność mechanizmów oczyszczania dróg oddechowych (*produkcja śluzu, odkrztuszanie, wypluwanie lub połykanie*), prawidłowość reakcji immunologicznej.



**Rysunek 2** Droga wnikania włókien azbestowych do układu oddechowego człowieka

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Pomimo tego, że azbest był wykorzystywany od czasów starożytnych, to jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka rozpoznano dopiero na początku XX w. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3  $\mu\text{m}$  przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube o średnicy powyżej 5  $\mu\text{m}$ , zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzolitów o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, tzn. takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5  $\mu\text{m}$ , mają grubość mniejszą od 3  $\mu\text{m}$ , a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, to narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym najczęściej niesie za sobą ryzyko zdrowotne. Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych.

Z kolei chroniczna ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną **chorób azbestozależnych** układu oddechowego, takich jak:

- pylica azbestowa (azbestoza) – rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych, powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej, okres rozwoju ok. 15 lat,
- zmiany opłucnowe – występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe, powodują ograniczenie funkcjonowania płuc, zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej,
- rak płuc – najczęściej powodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest rak oskrzeli, okres rozwoju do 20 lat,

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- międzybłoniak opłucnej i otrzewnej - to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów.

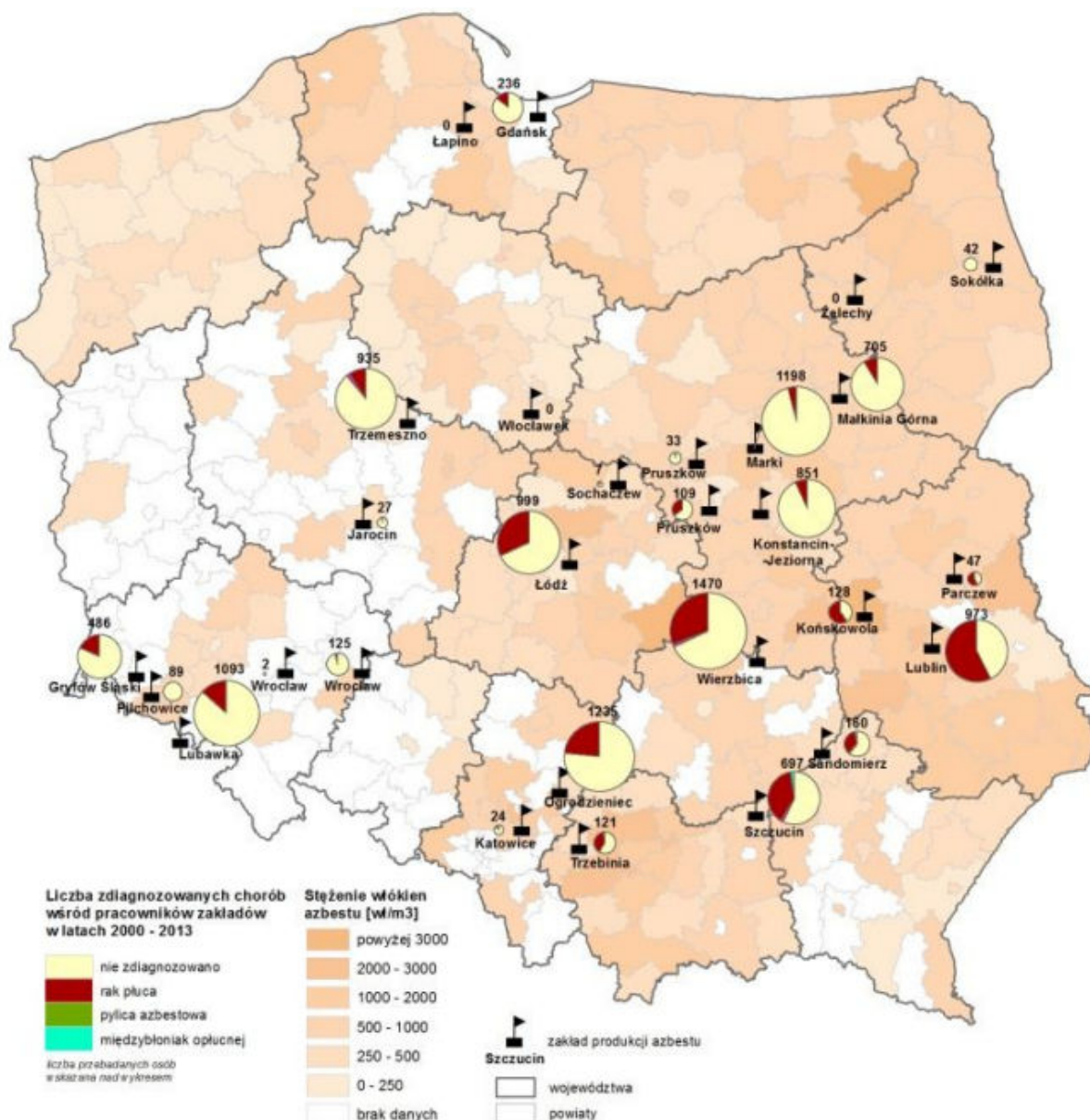
Poza chorobami układu oddechowego narażenie na działanie włókien azbestu może się przyczyniać do zwiększenia zachorowalności na takie schorzenia jak: nowotwór żołądka, okrężnicy i jajników oraz zwiększyć ryzyko występowania chorób o podłożu autoimmunologicznym takich jak reumatoidalne zapalenie stawów oraz toczeń rumieniowaty układowy.

Dopuszczalne stężenie pyłu azbestu w powietrzu atmosferycznym w Polsce wynosi 1000 włókien/m<sup>3</sup> powietrza w pomiarach 24-godzinnych.

W latach 2004-2013 prowadzono w ramach „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu” na terenie Polski badania stężeń włókien azbestu w środowisku. Łącznie w tych latach wykonano pomiary w 1137 gminach, co objęło swym zasięgiem 277 powiatów, w których zamieszkuje ponad połowa ludności Polski. Wyniki tych badań przedstawia poniższa mapa.

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG



**Mapa 2** Wyniki badań stężenia włókien azbestowych na terenie Polski oraz występowanie chorób azbestozależnych (źródło: materiały z konferencji „Polska bez azbestu” – listopad 2014 r.)

Polska powinna zostać objęta stałym monitoringiem stanu zdrowia ludności narażonej na oddziaływanie azbestu, gdyż zagrożenie to stale zwiększa się na skutek nie usunięcia przyczyn zachorowalności. Usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest przez przypadkowe i nieprofesjonalne firmy lub na własną rękę zwiększa zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców.

Głównymi przyczynami uwalniania włókien z wyrobów azbestowych są:

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- Korozja wyrobów zawierających azbest:

Najpowszechniej stosowane wyroby azbestowo-cementowe zwane „eternitem” (zawierające od 9,5% - 12,5% czystego azbestu) ulegają korozji przeciętnie po 30 latach użytkowania. Po osiągnięciu wieku technologicznego z wyrobów tych rozpoczyna się „samoistne” pylenie włókien azbestu. W niektórych przypadkach stan ten może wystąpić wcześniej lub później. Dodatkowym źródłem emisji tych włókien są wyroby z odłamanymi częściami, bądź całkowicie popękane. Kolejnym powodem zwiększenia emisji włókien do powietrza atmosferycznego jest korozja biologiczna, czyli obecność glonów i mchów na powierzchni płyty eternitowej.

Zabezpieczenie przed korozją odbywa się poprzez pokrycie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką z głęboko penetrujących środków wiążących azbest, posiadających odpowiednią aprobatę techniczną.

- Uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.) – powodowane przez nieumiejętne użytkowanie, nieprawidłowy demontaż lub czynniki atmosferyczne (wiatr, grad):

Największym i najczęściej spotykanym zagrożeniem są tutaj wszelkie prace związane z wyrobami azbestowymi. Dlatego tak istotne znaczenie ma w tym przypadku zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędzanymi elektrycznie (np. piły, wiertarki), wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi - najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych dla obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu.

- Nieprawidłowe obchodzenie się z usuniętymi wyrobami zawierającymi azbest (odpadami azbestowymi):

Nieprawidłowy transport – podobnie jak demontaż przez nieprzeszkolonych i nieuprawnionych pracowników – oraz wyrzucanie odpadów azbestowych na

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

tzw. „dzikie wysypiska” to niestety jeszcze częste przypadki stwarzające poważne zagrożenie pylenia włókien azbestowych. Zdarzają się też przykłady powtórnego wykorzystanie usuniętych już wyrobów azbestowych, które powinny trafić na składowisko odpadów azbestowych.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że od stycznia 2005 r. wymienione powyżej praktyki podlegają sankcjom karnym z mocy przepisów Kodeksu Karnego i są zagrożone oprócz grzywny, karą pozbawienia wolności do lat 3.

Za złamanie przepisów ustawy o odpadach od dnia 12 marca 2010 r. zaostrzono sankcje karne, dot. nieprawidłowości przy gospodarowaniu odpadami.

- Emisja z eksploatowanych wyrobów zawierających azbest.

Stosowanie wyrobów azbestowych jest zakazane w Polsce od 1997 roku. Niestety zdarza się jeszcze, że w niektórych gałęziach przemysłu używa się części i urządzeń zawierających azbest.

## **5. PROCEDURY DOTYCZĄCE BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA, USUWANIA I UNIESZKODLIWIANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYMI AZBEST UWZGLĘDNIAJĄCE OCHRONĘ PRZED JEGO SZKODLIWYM DZIAŁANIEM**

Najważniejsze zasady dotyczące bezpiecznego postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest oraz odpadami azbestowymi w Polsce zostały ujęte w sześć procedur<sup>2</sup>, które przedstawiono w tabeli 3. Są one kierowane do czterech grup i uwzględniają aktualnie obowiązujące przepisy prawne w zakresie azbestu. Ich prawidłowe przestrzeganie daje możliwość ograniczenia do minimum zagrożeń związanych z azbestem. Szczegółowy opis tych procedur został zamieszczony poniżej.

---

<sup>2</sup> wg „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

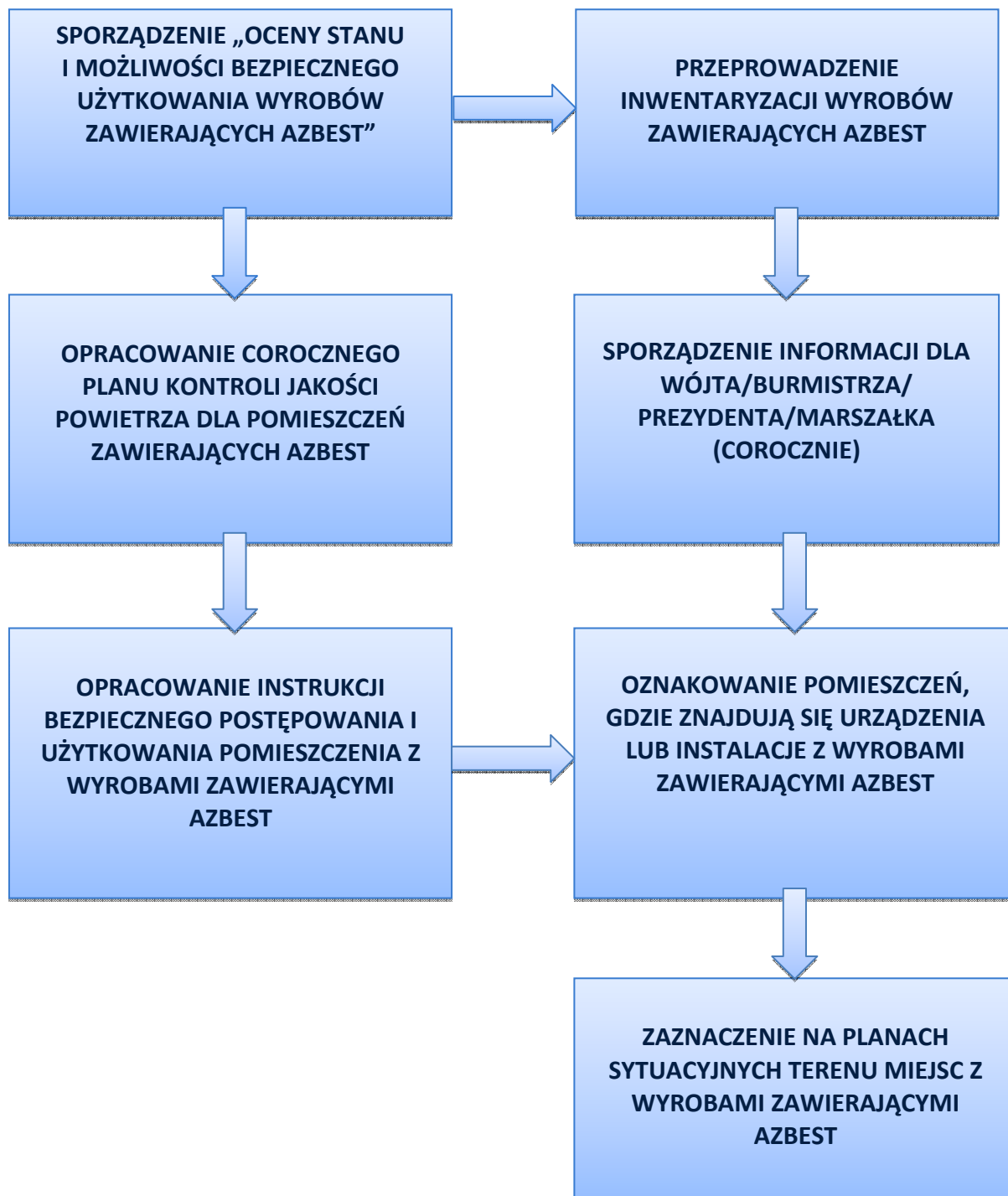
GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

**Tabela 3** Procedury dotyczące bezpiecznego postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest oraz odpadami azbestowymi w Polsce.

|                  |   |                    |  |
|------------------|---|--------------------|--|
| <b>GRUPA I</b>   | Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest | <b>PROCEDURA 1</b> | dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.   |
|                  |   | <b>PROCEDURA 2</b> | dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest  |
| <b>GRUPA II</b>  | Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych              | <b>PROCEDURA 3</b> | dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest   |
|                  |   | <b>PROCEDURA 4</b> | dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji             |
| <b>GRUPA III</b> | Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest                            | <b>PROCEDURA 5</b> | dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest  |
| <b>GRUPA IV</b>  | Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest  | <b>PROCEDURA 6</b> | dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne |

## **PROCEDURA 1**

*Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.*



**Rysunek 3** Procedura 1 dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia **„Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”** (załącznik nr 1 do rozporządzenia<sup>3</sup>). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone (**III stopień pilności**),
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne uszkodzenia (**II stopień pilności**).

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte (**I stopień pilności**).

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest do przechowywania oceny łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego.

Wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz usunięte wyroby zawierające azbest **inwentaryzuje się poprzez sporządzenie „spisu z natury”**. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w **„Informacji o wyrobach zawierających azbest”** stanowiącej załącznik nr 3 do rozporządzenia<sup>4</sup> i przedkłada ją corocznie w terminie do dnia 31 stycznia właściwemu marszałkowi województwa. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi gminy .

---

<sup>3</sup> Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 Nr 162 poz. 1089)

<sup>4</sup> Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 Nr 8 poz. 31)

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Informację sporządza się w dwóch egzemplarzach:

- 1) jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej właściwemu organowi;
- 2) drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Od początku 2013 r. obowiązuje nowy sposób składania informacji, który określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 24). Obecnie zgodnie z wymogami rozporządzenia informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez burmistrza, wójta, prezydenta gminy do Bazy Azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl) prowadzonej w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego.

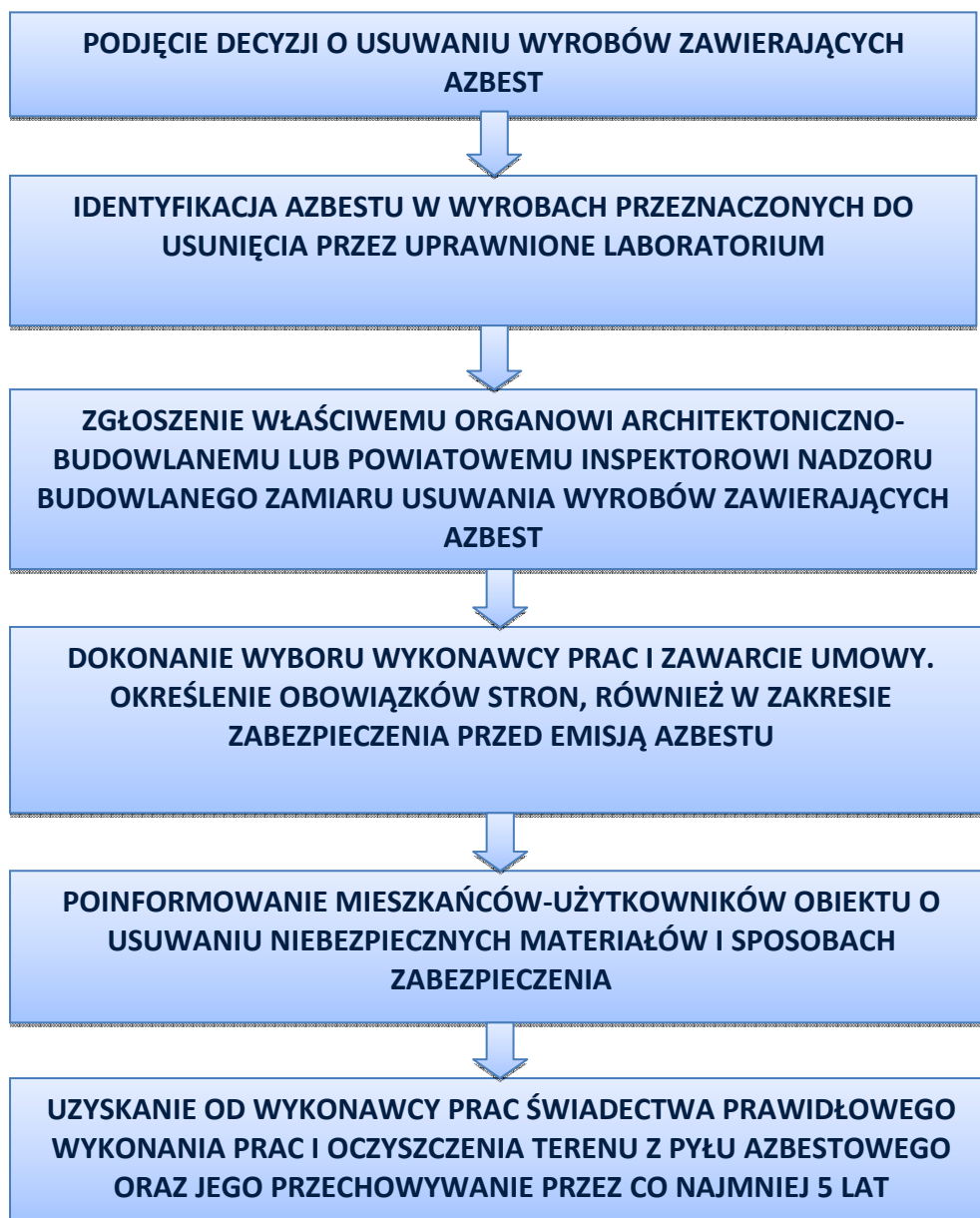
Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. nr 1 do rozporządzenia),
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m<sup>3</sup> (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

## **PROCEDURA 2**

***Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.***



**Rysunek 4** Procedura 2 dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu. Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta gminy,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek **zgłosić prace polegające na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed ich rozpoczęciem**, na wniosku zgodnym z ustawą – Prawo budowlane<sup>5</sup>. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska<sup>6</sup> – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac- wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane

---

<sup>5</sup> Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.)

<sup>6</sup> Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska(Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

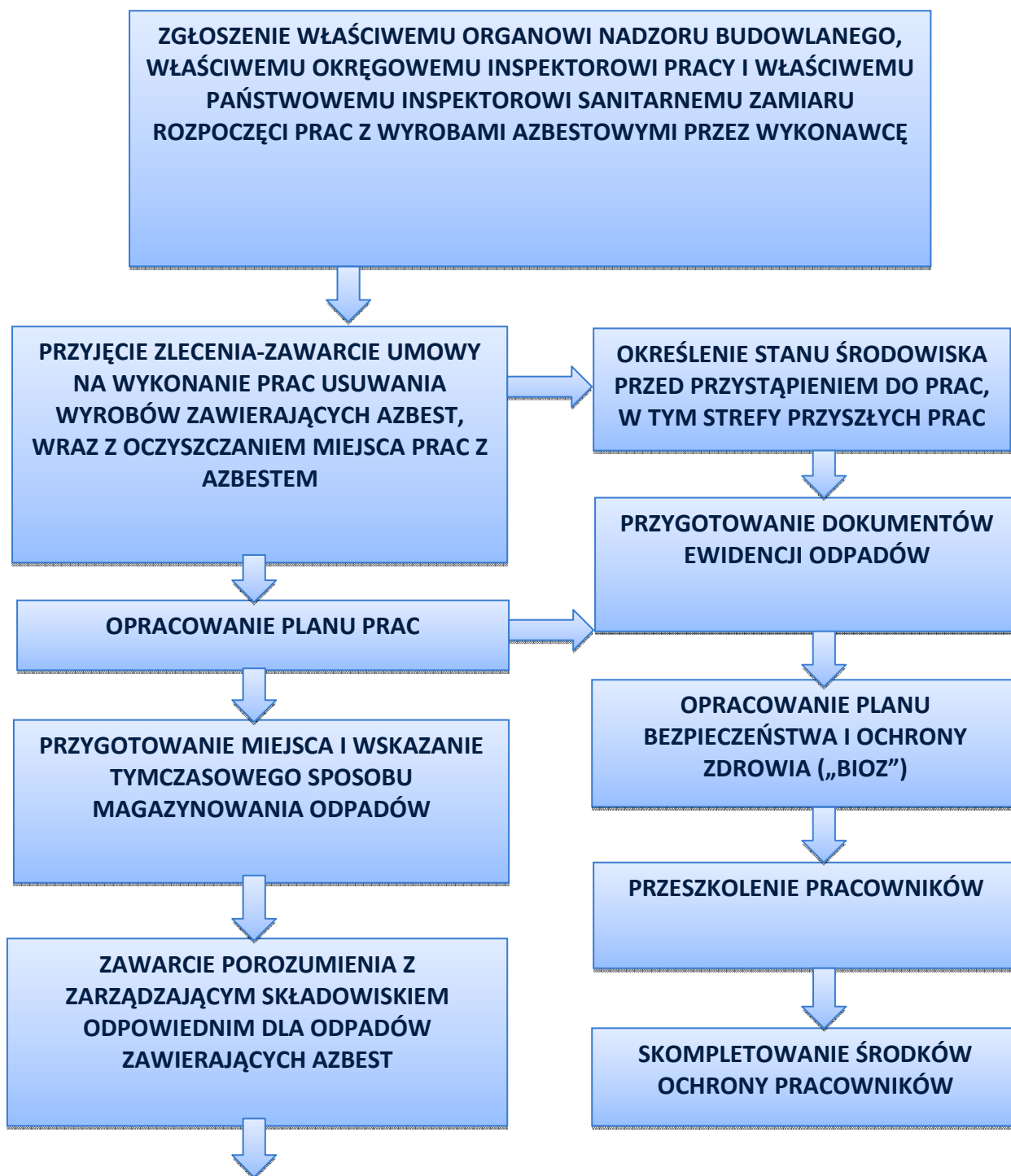
obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, **pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania prac i oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego**, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

### **PROCEDURA 3**

**Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.**

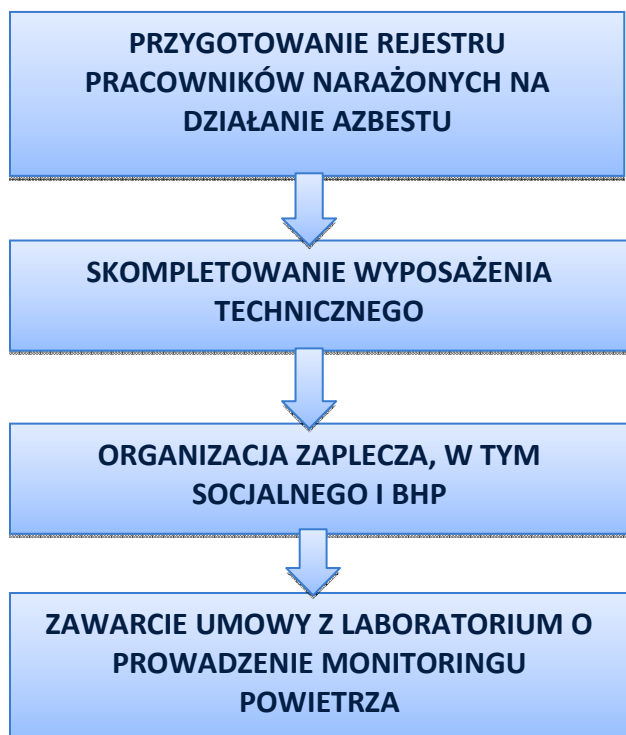




# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---



**Rysunek 5** Procedura 3 dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest

W rozumieniu przepisów ustawy o odpadach<sup>7</sup> „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątanania, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”, a więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Zazwyczaj jest to jednak profesjonalna firma, której zlecone zostają wszystkie prace związane z

---

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.)

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

azbestem. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest musi zgłosić zamiar ich przeprowadzenia Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego, Okręgowemu Inspektorowi Pracy oraz Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu – w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac<sup>8</sup>.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

---

<sup>8</sup> Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 r. Nr 162 poz. 1089)

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "planem bioz", obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
  - a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
  - b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
  - c) zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu<sup>9</sup>.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta przekazania odpadu,
- karta ewidencji odpadu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac. Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m<sup>3</sup>, lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,

---

<sup>9</sup> Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 1502)

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

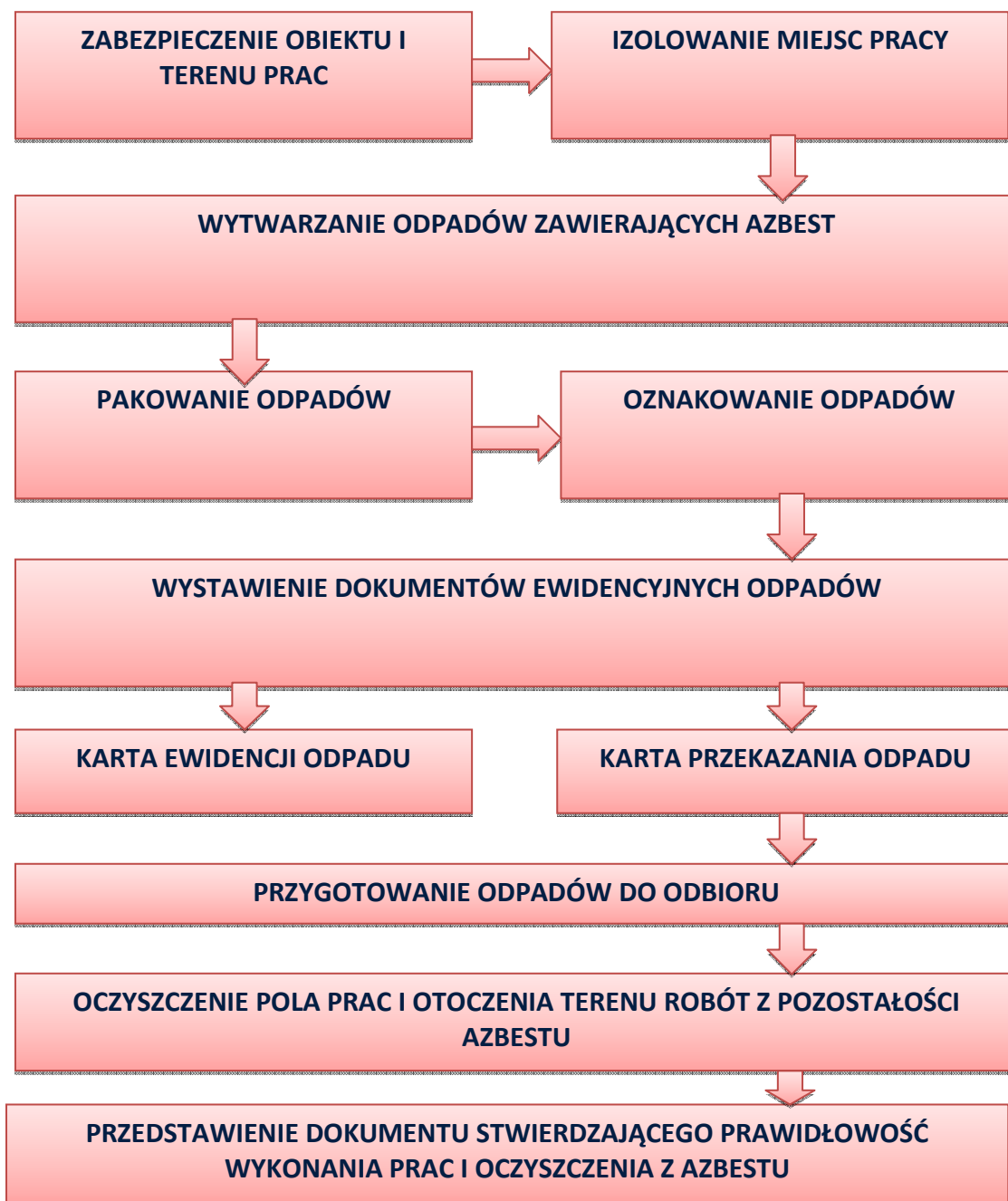
---

- pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

## **PROCEDURA 4**

*Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.*



**Rysunek 6** Procedura 4 dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu)

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Uwaga! Zagrożenie azbestem-krocidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zmiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m<sup>3</sup> (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m<sup>3</sup>, a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m<sup>3</sup> powinny być zestalane przy użyciu cementu lub żywicy syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu,



## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

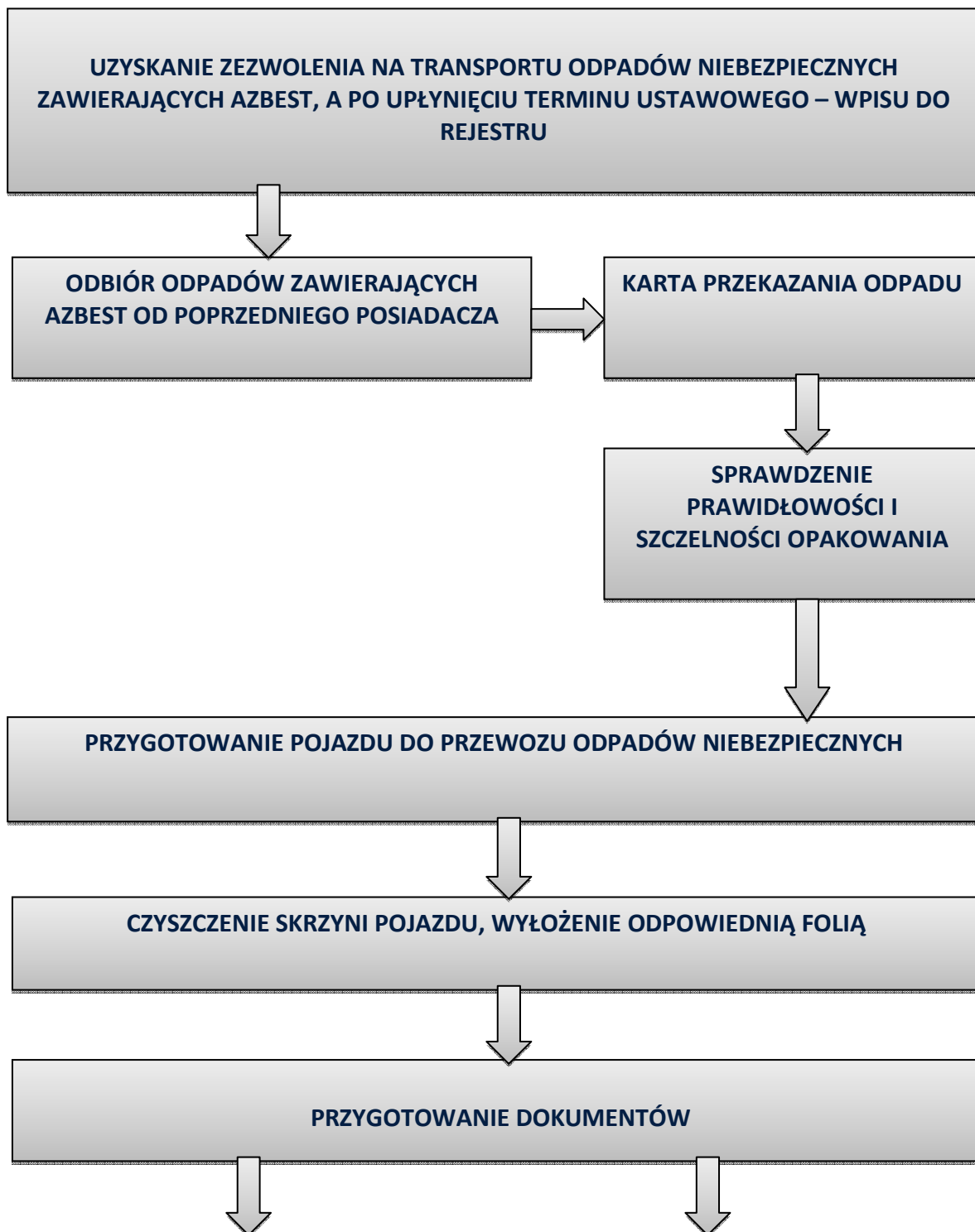
---

- kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysokoskutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m<sup>3</sup> lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

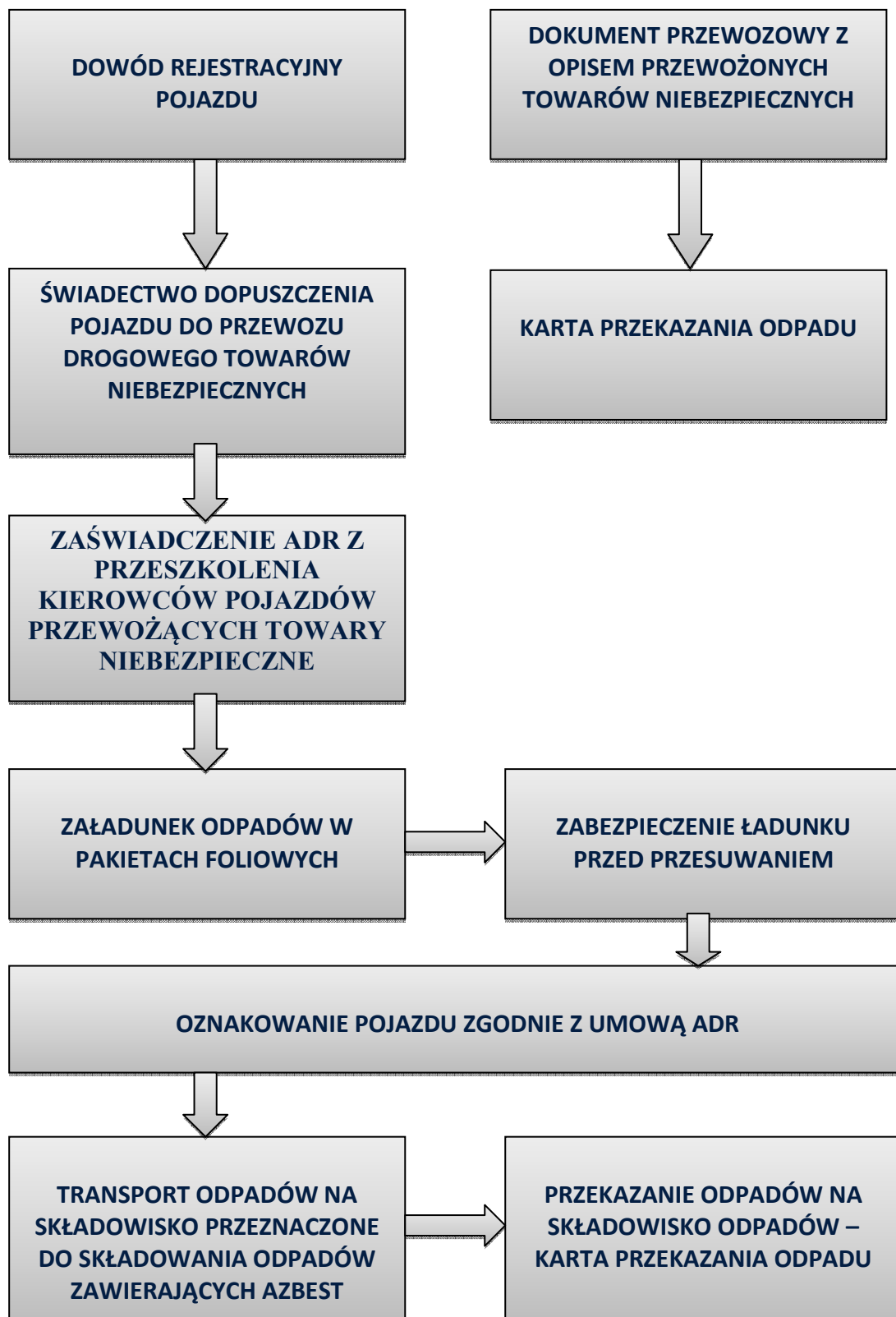
**PROCEDURA 5**

***Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.***



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG



**Rysunek 7** Procedura 5 dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

W nowej ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – (Dz. U. z 2013 r., poz. 21) zezwolenie na transport odpadów zastąpiono wpisem do rejestru.

Zgodnie z art. 233 zezwolenia na transport odpadów wydane na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują ważność na czas na jaki zostały wydane, nie dłużej jednak niż do czasu upływu terminu do złożenia wniosku o wpis do rejestru lub z dniem uzyskania wpisu do tego rejestru, w przypadku gdy wpis nastąpił w terminie wcześniejszym.

Do czasu utworzenia rejestru, transportujący odpady są obowiązani do uzyskania zezwolenia na transport odpadów lub wpisu do rejestru na podstawie przepisów dotychczasowych.

Zgodnie z art. 234 rejestr ma zostać utworzony przez marszałka województwa najpóźniej w terminie 36 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (czyli najpóźniej do dnia 23 stycznia 2016 r.).

Podmioty objęte obowiązkiem złożenia wniosku o wpis do rejestru w zakresie transportu odpadów, są obowiązane do złożenia tego wniosku w terminie 6 miesięcy od dnia utworzenia rejestru.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doszkalającego kierowców

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

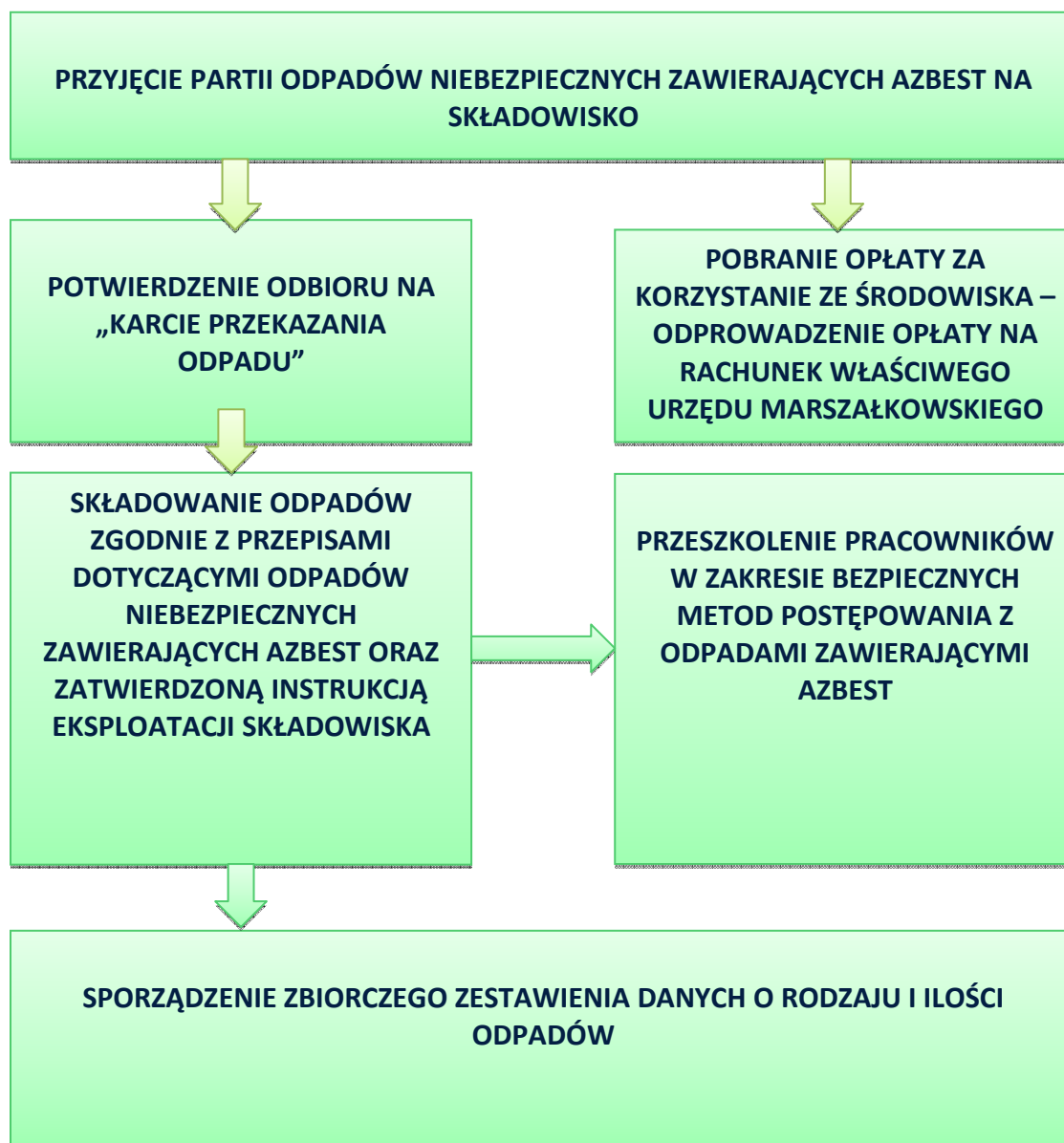
Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) nie stanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z opadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwały się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu

**PROCEDURA 6**

**Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.**



**Rysunek 8** Procedura 6 dotycząca składowania odpadów azbestowych na składowisku

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnić deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01\* i 17 06 05\* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji Marszałek Województwa lub Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest opłatę za przyjęcie odpadów do składowania. Odprowadza natomiast opłatę za korzystanie ze środowiska na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.



## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji Marszałek Województwa lub Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

## **6. UNIESZKODLIWIANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W POLSCE**

Jedyną obowiązującą obecnie w Polsce metodą unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest jest ich składowanie na specjalnie wydzielonych kwaterach na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne lub na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Szczegółowe warunki dotyczące tego składowania jak i budowy samych składowisk zostały omówione w rozdziale 5 w procedurze 6. Zostały one opracowane w oparciu o zapisy ustawy o odpadach, rozporządzenia w sprawie składowisk odpadów oraz inny przepisów odnoszących się do składowania odpadów.

Inne metody unieszkodliwiania wyrobów azbestowych (np. spalanie w wysokich temperaturach czy rozpuszczanie w kwasie fluorowodorowym) nie znalazły jak na razie zastosowania w naszym kraju przede wszystkim ze względów ekonomicznych (wysokie koszty), ale również z powodu braku potwierdzenia ich całkowitej skuteczności w eliminacji szkodliwego działania włókien azbestowych.

Analizując kwestie składowania odpadów azbestowych w Polsce należy na samym początku odnieść się do założeń zawartych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032. W dokumencie tym przyjęto szacunkową ilość wyrobów azbestowych na 14,5 mln ton w roku 2008, co pozwoliło oszacować planowane tempo ich unieszkodliwiania i zaplanować budowę składowisk odpadów azbestowych.

Założono, że następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną unieszkodliwione w kolejnych latach:

- w latach 2009 – 2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
- w latach 2013 – 2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- w latach 2023 – 2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

W latach 2009 – 2032 zaplanowano budowę 56 składowisk odpadów zawierających azbest lub kwater do składowania odpadów zawierających azbest. Ich pojemność, lokalizacja oraz ilość na danym terenie mają zależeć od decyzji jednostek samorządu terytorialnego i powinny być uwzględnione w wojewódzkich planach gospodarki odpadami.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Jak się jednak okazało, założenia przyjęte w POKzA zostały po kilku latach znacznie zweryfikowane, gdyż obecne tempo usuwania i unieszkodliwiania (poprzez składowanie) wyrobów zawierających azbest przedstawia się następująco:

- do 2009 r. – 1 mln Mg odpadów azbestowych,
- 2009-2010 – 200 tys. Mg odpadów azbestowych,
- 2011 r. – 103 790,9 Mg odpadów azbestowych,
- 2012 r. – 119 823,4 Mg odpadów azbestowych,
- 2013 r. – 146 719,4 Mg odpadów azbestowych.

Przyczyn mniejszego niż założono postępu w pozbywaniu się szkodliwych wyrobów azbestowych jest na pewno wiele. Istotne jest natomiast, aby na podstawie aktualnych danych wprowadzić zmiany w programie krajowym i przyjąć nowe założenia na kolejne lata.

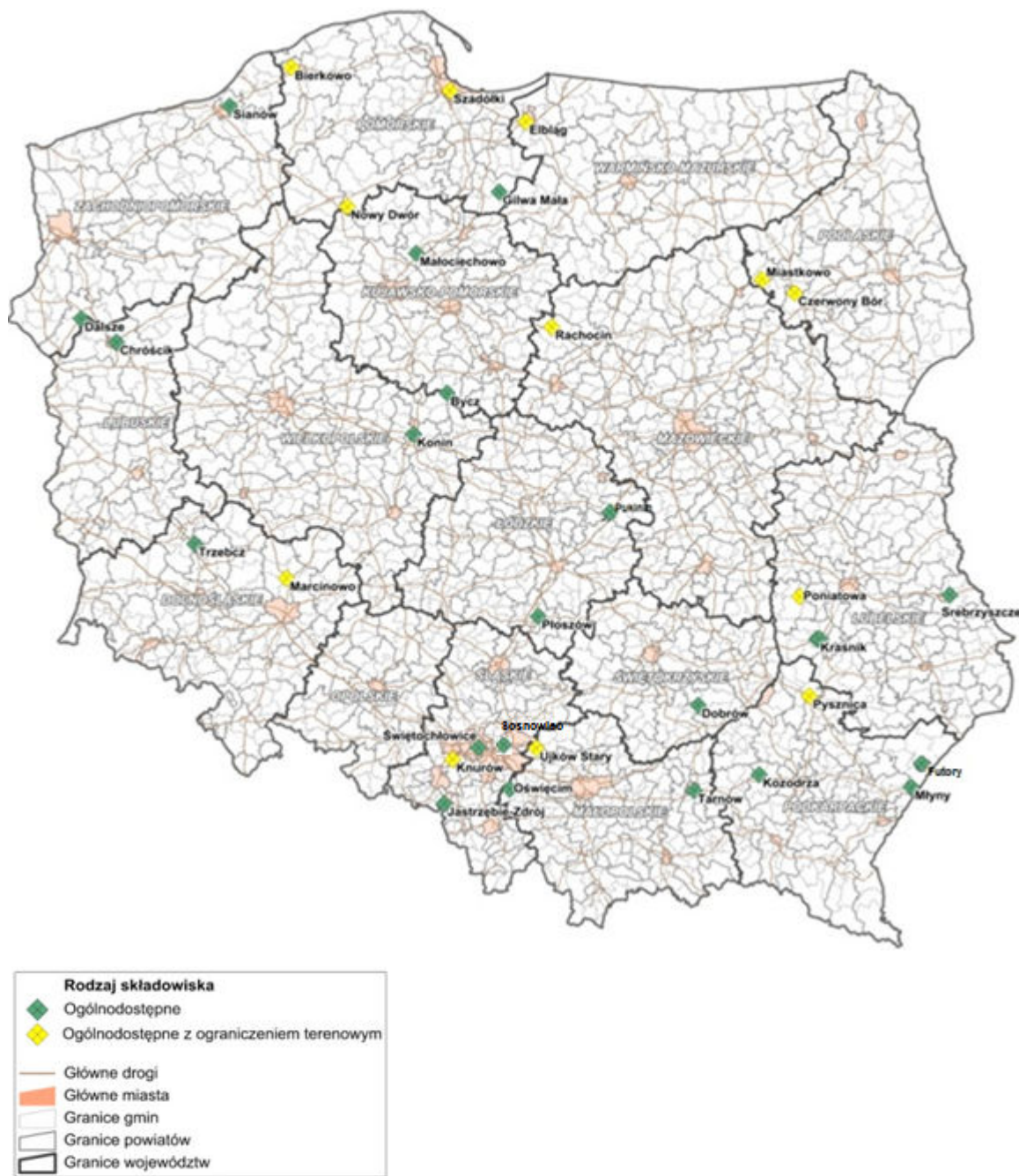
Jeśli chodzi o problemy związane ze składowiskami odpadów azbestowych, to jednym z nich może być nierównomierne ich rozmieszczenie na terenie kraju. Na przykład na terenie województwa opolskiego nie ma żadnego składowiska odpadów azbestowych, jednak jest to województwo o dość małym obszarze i niewielkiej ilości użytkowanych wyrobów azbestowych, a sąsiednie województwa (dolnośląskie i śląskie) posiadają liczne składowiska. Większym problemem stanowi natomiast niewystarczająca liczba składowisk w województwach o największej ilości użytkowanych wyrobów zawierających azbest, czyli woj. mazowieckim i woj. lubelskim. O ile w przypadku województwa lubelskiego ilość składowisk stopniowo się powiększa, o tyle w województwie mazowieckim nie widać takich tendencji. Oczywiście przy analizie ilości składowisk w danym województwie należy brać także pod uwagę bardzo istotny element jakim jest pojemność danego składowiska. I tak na przykład województwo pomorskie posiada obecnie cztery składowiska o łącznej pojemności 148 060 m<sup>3</sup>, natomiast województwo świętokrzyskie ma tylko jedno składowisko, którego wolna pojemność jest jednak największa w Polsce i wynosi 414 062 m<sup>3</sup>.

Obecnie w Polsce mamy 32 ogólnodostępne składowiska, których wolna pojemność wynosi łącznie ok. 1,6 mln m<sup>3</sup>. Ich szczegółowy wykaz znajduje się w tabeli 4. W najbliższym czasie planowana jest budowa kolejnych czterech składowisk odpadów azbestowych (według [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl)). Liczba uruchomionych

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

składowisk odpadów zawierających azbest może w dużym stopniu zależeć od tempa usuwania wyrobów azbestowych jak i rozwoju nowych technologii unicestwiania włókien azbestu.



**Mapa 3** Lokalizacja składowisk odpadów azbestowych w Polsce

( na podstawie: [www.serwisazbestowy.pl](http://www.serwisazbestowy.pl) – zaktualizowane na dzień 1 sierpnia 2015 r.)

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

**Tabela 4** Ogólnodostępne składowiska odpadów azbestowych (na podstawie: [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl) – stan na dzień 1 sierpnia 2015 r.)

| Lp. | Województwo        | Gmina               | Miejscowość      | Wolna pojemność [m3]  | Kody przyjmowanych odpadów   | Rok wygaśnięcia pozwolenia |
|-----|--------------------|---------------------|------------------|---|--|----------------------------|
| 1.  | DOLNOŚLĄSKIE       | Polkowice           | Trzebcz          | 600   | 170601, 170605   | 2027                       |
| 2.  | DOLNOŚLĄSKIE       | Trzebnica           | Marcinowo        | 134 749   | 170605   | 2026                       |
| 3.  | KUJAWSKO-POMORSKIE | Piotrków Kujawski   | Bycz             | 26 195  | 170601, 170605   | 2032                       |
| 4.  | KUJAWSKO-POMORSKIE | Pruszcz             | Małociechowo     | 70 630  | 170601, 170605   | 2032                       |
| 5.  | LUBELSKIE          | Chełm               | Srebrzyszcze     | 29 012  | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 6.  | LUBELSKIE          | Kraśnik             | Kraśnik          | 26 050-<br>kwatery<br>odpadów<br>niebezpiecz-<br>nych<br>50 997-<br>kwatery<br>odpadów<br>azbestowych | 060701, 061304,<br>101181, 101309,<br>150111, 160111,<br>160212, 170601,<br>170605 | b.d.                       |
| 7.  | LUBUSKIE           | Gorzów Wielkopolski | Chróścik         | 9 500   | 170601, 170605   | 2015                       |
| 8.  | ŁÓDZKIE            | Rawa Mazowiecka     | Pukinin          | 10 028  | 170605   | b.d.                       |
| 9.  | ŁÓDZKIE            | Radomsko            | Płoszów          | 13 400  | 170605   | b.d.                       |
| 10. | MAŁOPOLSKIE        | Oświęcim            | Oświęcim         | 6 697   | 170605   | b.d.                       |
| 11. | MAŁOPOLSKIE        | Bolesław            | Ujków Stary      | 36 540  | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 12. | MAŁOPOLSKIE        | Tarnów              | Tarnów           | 12 957  | 170605   | b.d.                       |
| 13. | MAZOWIECKIE        | Sierpc              | Rachocin         | 44 300  | 170605   | 2014                       |
| 14. | PODKARPACKIE       | Ostrów              | Kozodrza         | 6 209   | 170601, 170605   | 2018                       |
| 15. | PODKARPACKIE       | Pysznica            | Pysznica         | 8   | 170601, 170605   | 2014                       |
| 16. | PODKARPACKIE       | Radymno             | Młyny            | 590   | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 17. | PODKARPACKIE       | Oleszyce            | Futory           | 3 837   | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 18. | PODKARPACKIE       | Zambrów             | Czerwony Bór     | 139 000   | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 19. | PODKARPACKIE       | Miastkowo           | Miastkowo        | 7 000   | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 20. | POMORSKIE          | Chojnice            | Nowy Dwór        | 1 065   | 170601, 170605   | b.d.                       |
| 21. | POMORSKIE          | Gdańsk              | Szadółki         | 89 397  | 170601, 170605   | 2032                       |
| 22. | POMORSKIE          | Kwidzyn             | Gilwa Mała       | 54 561  | 170601, 170605   | 2018                       |
| 23. | POMORSKIE          | Słupsk              | Bierkowo         | 3 037   | 061304, 101181,<br>101309, 150111,<br>160111, 170601,<br>170605                    | b.d.                       |
| 24. | ŚLĄSKIE            | Knurów              | Knurów           | 311 330   | 170601, 170605   | po 2018                    |
| 25. | ŚLĄSKIE            | Jastrzębie-Zdrój    | Jastrzębie-Zdrój | 1 100   | 170605   | 2015                       |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBZEG

---

| <b>Lp.</b> | <b>Województwo</b>  | <b>Gmina</b>   | <b>Miejscowość</b> | <b>Wolna pojemność [m3]</b> | <b>Kody przyjmowanych odpadów</b> | <b>Rok wygaśnięcia pozwolenia</b> |
|------------|---------------------|----------------|--------------------|-----------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|
| 26.        | ŚLĄSKIE             | Świętochłowice | Świętochłowice     | 5 000                       | 170601, 170605                    | 2015                              |
| 27.        | ŚLĄSKIE             | Sosnowiec      | Sosnowiec          | 7 200                       | 170601, 170605                    | b.d.                              |
| 28.        | PODKARPACKIE        | Tuczepy        | Dobrow             | 414 062                     | 70601, 170605                     | 2032                              |
| 29.        | WARMIŃSKO-MAZURSKIE | Elbląg         | Elbląg             | 337                         | 170601, 170605                    | 2017                              |
| 30.        | WIELKOPOLSKIE       | Konin          | Konin              | 61 000                      | 170601, 170605                    | b.d.                              |
| 31.        | ZACHODNIOPOMORSKIE  | Myślibórz      | Dalsze             | 10 934                      | 170601, 170605                    | 2020                              |
| 32.        | ZACHODNIOPOMORSKIE  | Sianów         | Sianów             | 15 826                      | 170601, 170605                    | po 2020                           |

## **7. REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST**

Problematyka dotycząca wyrobów azbestowych w polskich przepisach prawnych pojawia się na dwóch podstawowych płaszczyznach:

1. **Przepisy dotyczące samych wyrobów zawierających azbest**, ich prawidłowego i bezpiecznego użytkowania;
2. **Przepisy dotyczące odpadów azbestowych**, ich właściwej klasyfikacji i właściwego gospodarowania tymi odpadami.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz najważniejszych aktów prawnych w tym zakresie:

**Tabela 5** Wykaz krajowych aktów prawnych dotyczących azbestu

(opracowanie własne Greenlynx na podstawie obowiązujących przepisów na dzień 1 sierpnia 2015 r.)

| <b>WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST</b>  |   |
|---|---|
| <b>Przepis</b>  | <b>Podstawowe zapisy dotyczące azbestu</b>  |
| Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o <b>zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest</b> (Dz. U. 2004 Nr 3 poz.20 z późn. zm.) | <ul style="list-style-type: none"><li>- zgodnie z ustawą azbestem nazywane są następujące włókniste krzemiany:<ul style="list-style-type: none"><li>➤ azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5,</li><li>➤ azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4,</li><li>➤ azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5,</li><li>➤ azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5,</li><li>➤ azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6,</li><li>➤ azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.</li></ul></li><li>- ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec,</li><li>- zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy,</li><li>- ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostał problem skutecznego usuwania zużytych wyrobów,</li><li>- ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.</li></ul> |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|   |  |
|---|--|
| <p>Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r.<br/><b>Prawo budowlane</b><br/>(Dz. U. z 2013 poz. 1409 z późn. zm.)</p>   | <p><b>Ustawa w art. 30 ust. 3</b> wskazuje na możliwość nałożenia w drodze decyzji przez właściwy organ obowiązku uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia</li> <li>- pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,</li> <li>- pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych,</li> <li>- wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.</li> </ul>  |
| <p>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.<br/><b>Prawo ochrony środowiska</b><br/>(Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)</p>   | <p><b>Ustawa w art. 162.</b> odnosi się do wyrobów azbestowych poprzez następujące zapisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska podlegają sukcesywnej eliminacji,</li> <li>- wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska jest obowiązany do dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania,</li> <li>- wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinien okresowo przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania, z zastrzeżeniem ust. 4–6,</li> <li>- osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w formie uproszczonej; w tym przypadku przepisów ust. 2 nie stosuje się,</li> <li>- informacje w formie uproszczonej przedkłada się wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi gminy ,</li> <li>- wójt, burmistrz lub prezydent gminy okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,</li> <li>- marszałek województwa prowadzi rejestr rodzaju, ilości oraz miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,</li> <li>- przepisy ust. 1–3 stosuje się odpowiednio do instalacji i urządzeń, w których substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska są lub były wykorzystywane,</li> <li>- sposób postępowania z eliminowanymi substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, a także instalacjami i urządzeniami, w których są lub były one wykorzystywane, określają przepisy ustawy o odpadach.</li> </ul> |
| <p>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. <b>w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia</b> (Dz. U. 2003 Nr 120 poz. 1126).</p> | <p>Rozporządzenie określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (zwanego "planem bioz") oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (wyroby zawierające azbest).</p>   |



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |   |
|--|---|
| <p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w <b>sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest</b> (Dz. U. 2004 Nr 71 poz. 649, zmienione Dz. U. 2010 Nr 162 poz. 1089)</p>                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozporządzenie określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest; warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania; wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest,</li> <li>- prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu terenowemu organowi nadzoru budowlanego,</li> <li>- wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie, co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.</li> </ul> |
| <p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w <b>sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów</b> (Dz. U. 2005 Nr 216 poz. 1824)</p> | <p>Rozporządzenie określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.</p>  |
| <p>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w <b>sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie</b> (Dz. U. 2005 Nr 189 poz.1603)</p>   | <p>Rozporządzenie wymienia wykaz bezpłatnych leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie, sposób realizacji recept oraz tryb rozliczania przez oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z budżetem państwa kosztów tych leków.</p>  |
| <p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w <b>sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla</b></p>  | <p>Rozporządzenie określa terminy, sposoby przedkładania marszałkowi województwa przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.</p>  |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |   |
|--|---|
| <p><b>środowiska</b><br/>(Dz. U.2009<br/>Nr 124 poz. 1033 z późn.<br/>zm.)</p>   |   |
| <p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. <b>zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska</b><br/>(Dz. U. z 2013 r. poz. 24)</p> | <p>Rozporządzenie to zmienia powyższe (Dz. U.2009 Nr 124 poz. 1033) w zakresie sposobu przedkładania informacji dotyczących wyrobów zawierających azbest. Od 2013 r. są one bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta gminy do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem <a href="http://www.bazaazbestowa.gov.pl">www.bazaazbestowa.gov.pl</a> prowadzonej w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy o informatyzacji. Zmienia się także brzmienie działu 1 załącznika do rozporządzenia.</p> |
| <p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. <b>w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest</b><br/>(Dz. U. z 2013 r. poz. 25)</p>  | <p>Rozporządzenie w sposób szczegółowy określa zasady prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest, który stanowi integralną część bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem <a href="http://www.bazaazbestowa.gov.pl">www.bazaazbestowa.gov.pl</a>.</p>   |
| <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 czerwca 2014 r. <b>w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy</b><br/>(Dz. U. z 2014 r. poz. 817)</p>   | <p>Rozporządzenie określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:<br/>a) pyły zawierające azbest chryzotyl - 0,5 mg/m<sup>3</sup>,<br/>- włókna respirabilne - 0,1 włókien w cm<sup>3</sup>,<br/>b) pyły zawierające azbest krokidolit - 0,5 mg/m<sup>3</sup>,<br/>- włókna respirabilne - 0,1 włókien w cm<sup>3</sup>.</p>   |
| <p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. <b>w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu</b> (Dz. U. 2010 Nr 16 poz. 87)</p>   | <p>Wartość odniesienia dla azbestu (włókna na m<sup>3</sup>) wynosi uśredniona 2350 w ciągu godziny i 250 dla roku kalendarzowego.</p>  |
| <p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. <b>w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania</b></p>   | <p>- rozporządzenie informuje, że instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo-cementowe należy oznakować (wzór oznakowania został zamieszczony w załączniku 1 do rozporządzenia),</p>   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|   |   |
|---|---|
| <p><b>wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest</b> (Dz. U. 2011 Nr 8 poz. 31)</p> | <p>- rozporządzenie określa także, że właściciele lub zarządcy nieruchomości są zobowiązani do sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i do przekazania jej wójtowi gminy lub burmistrzowi gminy oraz corocznego aktualizowania. Ponadto, wyroby azbestowe mogą być wykorzystywane nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r, Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, każda z gmin opracowuje we własnym zakresie gminny program usuwania azbestu.</p>  |
| <b>ODPADY AZBESTOWE</b>   |   |
| <b>Przepis</b>  | <b>Podstawowe zapisy dotyczące azbestu</b>  |
| <p>Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o <b>odpadach</b> (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.)</p>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów ,</li> <li>- przedstawiono w niej obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym niebezpiecznych odpadów azbestowych,</li> <li>- reguluje całokształt spraw administracyjnych, związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów,</li> <li>- w stosunku do poprzedniej wersji ustawy zniesiona została możliwość unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych – jedyną dopuszczalną formą jest unieszkodliwianie poprzez składowanie na specjalnie wydzielonych kwaterach na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne lub na składowiskach odpadów niebezpiecznych.</li> </ul> |
| <p>Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o <b>przewozie towarów niebezpiecznych</b> (Dz. U. 2011 Nr 227 poz. 1367 z późn. zm.)</p>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ustawa określa zasady prowadzenia działalności w zakresie krajowego i międzynarodowego przewozu drogowego, kolejną i żegluga śródlądową towarów niebezpiecznych oraz organy i jednostki realizujące zadania związane z tym przewozem,</li> <li>- wskazuje, że przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) – <i>Jednolity tekst Umowy ADR</i> (Dz.U. z 2011r Nr 110, poz. 641),</li> <li>- przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko. Pojazdy powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów, zaś kierowcy pojazdów winni być przeszkoleni w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.</li> </ul>   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |   |
|--|---|
| <p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. <b>w sprawie katalogu odpadów</b> (Dz. U. z 2014 r. poz. 1923)</p>  | <p>Na liście <b>odpadów niebezpiecznych</b> sklasyfikowane są następujące kody odpadów azbestowych:<br/>         06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy<br/>         06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu<br/>         10 11 81* - odpady zawierające azbest ( z hutnictwa szkła)<br/>         10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych<br/>         15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi<br/>         16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest<br/>         16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest<br/>         17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest<br/>         17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest</p> |
| <p>Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. <b>w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny</b> (Dz. U. z 2002 Nr 191 poz. 1595).</p> | <p>Rozporządzenie wymienia odpady, które mogą być składowane nieselektywnie:<br/>         17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest<br/>         17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest<br/>         Oznacza to, że odpady obu grup mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.</p>  |
| <p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. <b>w sprawie składowisk odpadów</b> (Dz. U. z 2013 r. poz. 523)</p>   | <p>Rozporządzenie określa szczegółowe wymagania dotyczące lokalizacji, budowy i prowadzenia składowiska odpadów, w tym składowisk odpadów azbestowych (§ 19).</p>   |

## **8. INFORMACJE O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W POLSCE I WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM NA PODSTAWIE BAZY AZBESTOWEJ**

Zgodnie z obowiązującymi obecnie w Polsce przepisami (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska), jedynym właściwym sposobem do składania informacji przez wójta, burmistrza lub prezydenta gminy o wyrobach zawierających azbest jest baza azbestowa. Jest to także narzędzie do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzanych na terenie miast i gmin w całym kraju.

Głównym celem powstania i funkcjonowania bazy było i jest monitorowanie realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 (POKzA). Baza azbestowa zaczęła powstawać w 2004 roku, kiedy to na zlecenie Ministerstwa Gospodarki sformułowano pierwsze jej założenia, a od roku 2006 zaczęto wprowadzać pierwsze dane do tego systemu.

Obecnie baza azbestowa to zaawansowane narzędzie, z którego korzysta 84% gmin w Polsce (dane na grudzień 2014 r.), a w założeniu ma z niej korzystać cały kraj.

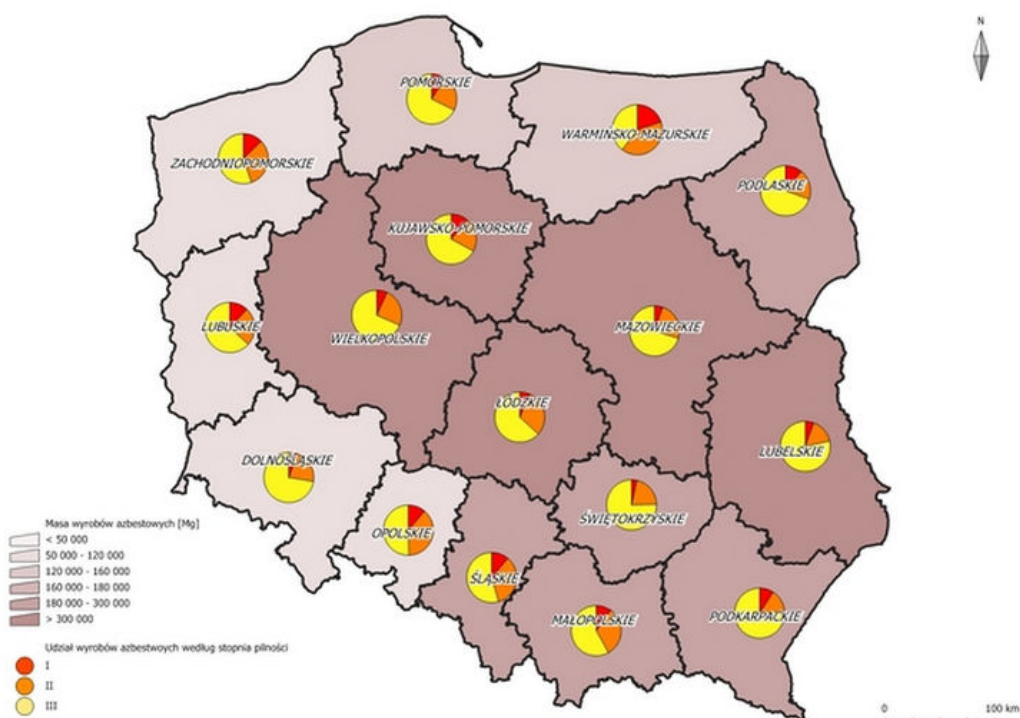
Podstawowym warunkiem jej właściwego funkcjonowania jest aktywność wszystkich gmin i urzędów marszałkowskich we wprowadzaniu wyników szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest do tego systemu. Na stronie głównej bazy – [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl) dostępne są ogólne informacje na temat aktywności gmin i urzędów marszałkowskich, które są zobrazowane w postaci tabel i wykresów. Można tam też znaleźć odnośniki do opracowanych programów usuwania wyrobów zawierających azbest, listę firm związanych z azbestem i składowisk przyjmujących odpady azbestowe, a także informacje na temat aktualnych przepisów prawnych dotyczących azbestu. Natomiast szczegółowe informacje o wyrobach azbestowych na terenie danej gminy są dostępne tylko dla zarejestrowanych użytkowników.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

W najbliższym czasie wszystkie dane zawarte w bazie prezentowane będą przez Elektroniczny System Informacji Przestrzennej (ESIP). Obecnie istnieje możliwość wizualizacji analiz geograficznych opartych na danych z inwentaryzacji wyrobów azbestowych, w postaci map dla poziomów krajowego i regionalnego, agregujące dane odpowiednio w odniesieniu do województw i do powiatów.

Poniżej (mapa nr 4) przedstawiono wyniki analiz ilości wyrobów azbestowych z uwzględnieniem stopnia pilności usunięcia azbestu w poszczególnych województwach. Wynika z niej, że województwo podkarpackie posiada 160 000 – 180 000 Mg zinwentaryzowanych i wprowadzonych do bazy wyrobów zawierających azbest, a najwięcej jest wyrobów posiadających III stopień pilności (czyli wymagających powtórnej oceny w okresie 5 lat).



**Mapa 4** Ilość wyrobów azbestowych z uwzględnieniem stopnia pilności ich usunięcia w poszczególnych województwach – stan na 30 września 2015 (na podstawie: [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl))

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

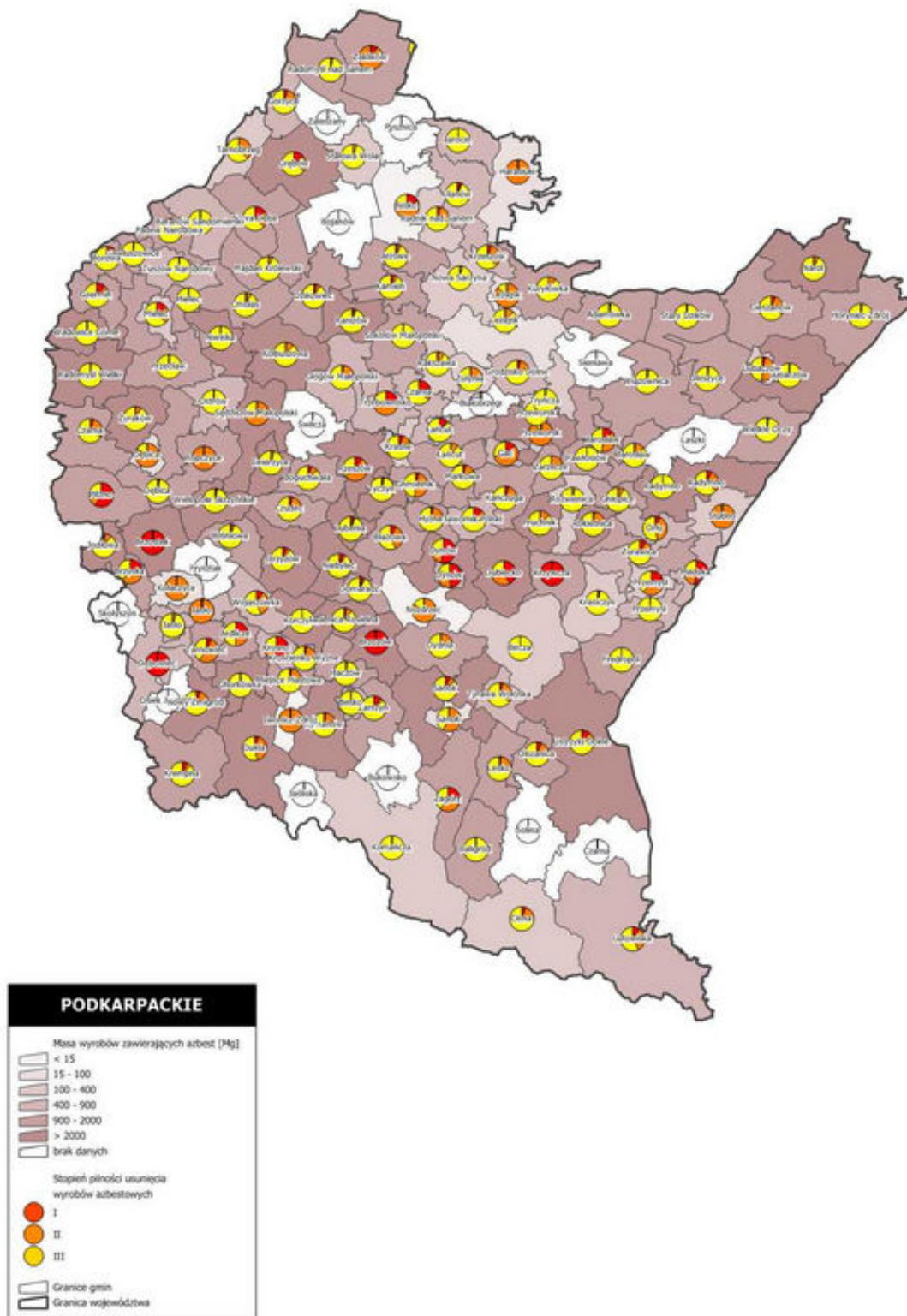
GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Na kolejnej mapie (nr 5) przedstawiona została podobna analiza, jednak w odniesieniu do województwa podkarpackiego z podziałem na poszczególne gminy. Widać na niej wyraźnie, że jeszcze nie wszystkie gminy wprowadziły dane do bazy azbestowej, dlatego, jak wcześniej wspomniano, konieczna jest aktywność wszystkich samorządów, aby przedstawić pełną i wiarygodną analizę. Na prezentowanej mapie można jednak zauważyć obszary o zróżnicowanej ilości występowania wyrobów zawierających azbest w obrębie jednego województwa. Oczywiście wiarygodność tych danych zależy od dokładności inwentaryzacji, jakie zostały przeprowadzone na terenie poszczególnych gmin. Dodajmy, że baza azbestowa cały czas uzupełniana jest o nowe dane, które będą coraz lepiej odzwierciedlały rzeczywistą sytuację związaną z wyrobami azbestowymi.

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG



**Mapa 5** Masa oraz stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest w woj. podkarpackim - stan na 30 września 2015 (na podstawie: [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl))



## 9. DANE O ILOŚCI I STANIE WYROBÓW AZBESTOWYCH ZLOKALIZOWANYCH W GMINIE PILZNO

### 9.1 *Ogólna charakterystyka Gminy Pilzno*

Gmina Pilzno to gmina miejsko – wiejska położona w południowo – wschodniej Polsce, w zachodniej części województwa podkarpackiego. Siedziba gminy zlokalizowana jest w mieście Pilzno. Jest to największa gmina powiatu dębickiego (powierzchnia 165 km<sup>2</sup>). Graniczy ona z gminą: Czarna (od północy), gminą wiejską Dębica (od wschodu), Brzostek (od południowego wschodu), Jodłowa (od południa) (Mapa 6) oraz dwoma gminami województwa małopolskiego: Ryglice (od zachodu) i Skrzyszów (od północnego - zachodu).



**Mapa 6** Położenie Gminy Pilzno na tle powiatu dębickiego (źródło:www.gminy.pl).

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Bielowy, Dobrków, Gębiczyna, Gołęczyna, Jaworze Górne, Jaworze Dolne, Lipiny, Łęki Dolne, Łęki Górne, Machowa, Mokrzec, Parkosz, Podlesie, Połomia, Słotowa, Strzegocice, Zwiernik.

Miasto i Gminę Pilzno wg stanu na dzień 31.12.2013 r. zamieszkuje 17 969, osób z czego kobiety – 8991 (50,04 %), a mężczyźni – 8978 (49,96 %). Na 1 km<sup>2</sup> Gminy Pilzno przypada 109 mieszkańców.

Gmina Pilzno położona jest u zbiegu szlaków komunikacyjnych, handlowych i turystycznych. Stopniowy rozwój i modernizacja sieci drogowej znacząco wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców, ale także przyciąga inwestorów czy turystów. Na obszarze Gminy Pilzno zlokalizowane są dwie drogi krajowe oraz szereg dróg powiatowych.

Według regionalizacji J. Kondrackiego południowa część gminy Pilzno położona jest w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, w podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie, makroregionie Pogórze Środkowobeskidzkie. Wydzielono tam dwa mezoregiony: Pogórze Ciężkowickie oraz Pogórze Strzyżowskie.

Północna część terenu Gminy znajduje się na obszarze prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, w podprowincji Podkarpacie Północne, makroregionie Kotlina Sandomierska. Wydzielono tam dwa mezoregiony: Płaskowyż Tarnowski i Dolina Dolnej Wisłoki.

Położenie Gminy w obrębie aż czterech mezoregionów, czyli obszarów o urozmaiconej rzeźbie terenu, powoduje duże zróżnicowanie krajobrazowe jak też przyrodnicze. Najwyższym wzniesieniem w rejonie Pilzna jest Budyń (354 m n.p.m.) zlokalizowany we wsi Zwiernik.

Gmina Pilzno odznacza się wartościowymi walorami przyrodniczymi. Znajduje się tu cenne obszary podlegające ochronie, do których należą:

- Jastrząbsko – Żdzarski Obszar Chronionego Krajobrazu – w północnej części gminy.

Obszar obejmuje fragment Wysoczyzny Radgoszczańskiej. Do najcenniejszych zbiorowisk roślinnych należą torfowiska przejściowe i bory bagienne, chronione m.in. w rezerwacie "Torfy". Osobliwością florystyczną jest stanowisko

pióropusznika strusiego w Podlesiu Machowskim, chronione w rezerwacie "Słotwina".

- Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego – w południowej i środkowej części gminy.

Obejmuje on teren Pogórza Ciężkowickiego położony między dolinami Dunajca i Wisłoki. Obszar ten wyróżnia się znacznie zróżnicowaną rzeźbą terenu począwszy od dolin rzek - Dunajca, Białej i Wisłoki, po najwyższe wzniesienia Wału i Lubinki. Do najbardziej interesujących należy północno-zachodnia część Obszaru, w znacznym stopniu zalesiona. Dominują tu żyzne lasy bukowe tworzące podgórską formę buczyny karpackiej oraz grądy. Kompleks leśny okolic Dęborzyna stanowi cenny obiekt florystyczny ze względu na występowanie tu wielu rzadkich roślin, m.in. kłokoczki południowej oraz pióropusznika strusiego.

- Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego – we wschodniej części gminy.

Charakteryzuje się on bardzo dużym urozmaiceniem rzeźby terenu, co decyduje o jego wysokich wartościach krajobrazowych. Około 36 % powierzchni Obszaru stanowią lasy. Przeważają zbiorowiska siedlisk żyznych - głównie buczyny i grądy. W północnej części znajdują się płaty muraw kserotermicznych. Na terenie Obszaru w rezerwacie przyrody "Kamera" chronione jest naturalne skupiska kłokoczki południowej oraz dobrze wykształcone zbiorowiska żyznej buczyny karpackiej.

- Rezerwat przyrody Słotwina – w północno-zachodniej części gminy.

Jest to rezerwat florystyczny o powierzchni 3,30 ha. Obejmuje stanowisko pióropusznika strusiego.

- Obszary Natura 2000

- „Wisłoka z dopływami” PLH180052 – w południowej części gminy.

Obszar zajmuje powierzchnię 2651.03 ha. Obszar obejmuje rzekę Wisłokę na odcinku od północnej granicy Ostoi Magurskiej do mostu drogowego na trasie Pilzno-Kamienica wraz z dopływami. Ważna ostoja wielu gatunków ryb, cennych z ochroniarskiego i gospodarczego punktu widzenia.

- „Dolna Wisłoka z dopływami” PLH180053 – w północnej części gminy.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

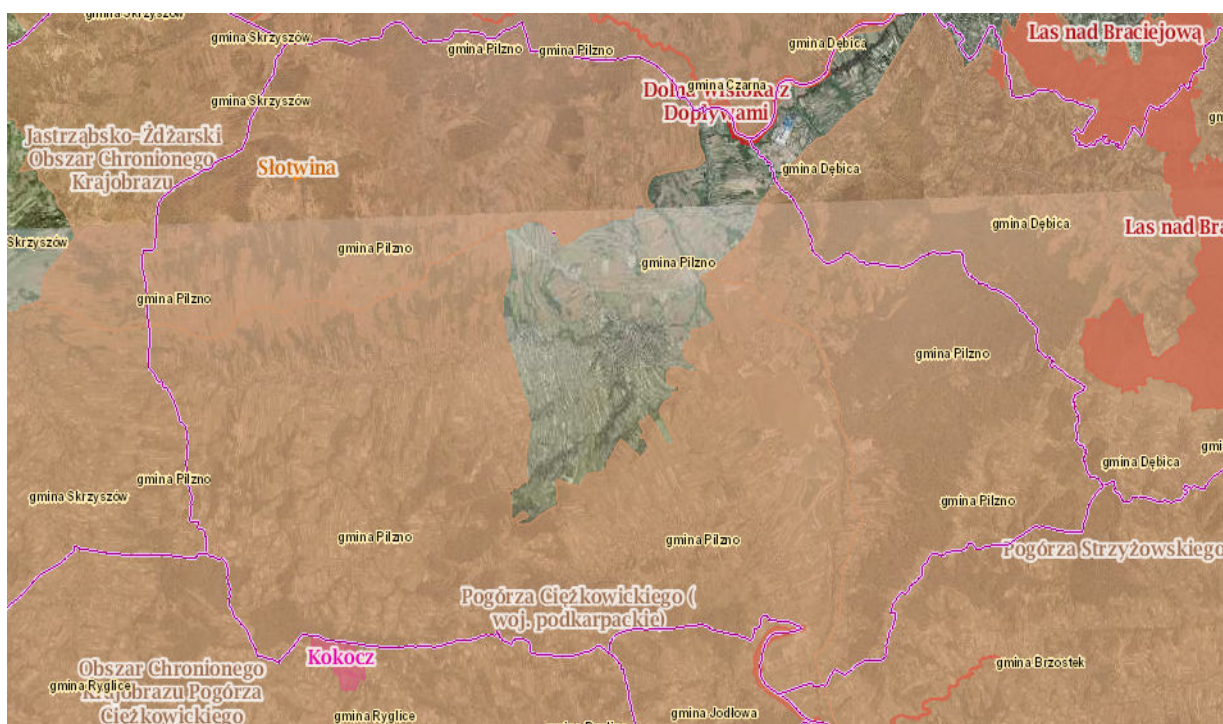
GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

Obszar zajmuje powierzchnię 453.69 ha. Obszar obejmuje rzekę Wisłokę z dopływami.

Rzeka Wisłoka stanowi bardzo ważny korytarz ekologiczny łączący jej dopływy i rzekę Wisłę dlatego powinna w całości podlegać szczególnej ochronie.

➤ Pomniki przyrody

Obecnie na terenie Gminy Pilzno znajduje się 16 pomników przyrody.



**Mapa 7** Obszarowe formy ochrony przyrody na terenie Gminy Pilzno  
([www.geoserwis.gdos.gov.pl](http://www.geoserwis.gdos.gov.pl))

## **9.2 *Metodyka inwentaryzacji***

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Pilzno miała za zadanie: obliczenia powierzchni dachów, na których znajdował się azbest, oszacowanie ilości azbestu magazynowanego na posesjach mieszkańców, określenie obecnego stopnia pilności usuwania tych wyrobów, sprawdzenie danych własnościowych nieruchomości, na terenie których znajdował się azbest.

Inwentaryzację przeprowadzono wg ogólnie obowiązującej metodyki poprzez wykonanie wizyt terenowych i dokonanie tzw. „spisu z natury” ilości i stanu wyrobów azbestowych. W trakcie każdej wizyty został przeprowadzony wywiad w celu zlokalizowania wyrobów zawierających azbest na terenie nieruchomości. Inspektorzy terenowi dokonujący inwentaryzacji dysponowali odpowiednimi narzędziami oraz wiedzą do dokładnego określenia ilości wyrobów azbestowych na każdym budynku oraz azbestu magazynowanego.

W celu wykonania dokładnej i rzetelnej inwentaryzacji inspektorom terenowym zostały udostępnione materiały źródłowe w postaci map topograficznych, map ewidencyjnych Gminy Pilzno i inne pomocne do poruszania się w terenie i właściwej identyfikacji wyrobów zawierających azbest.

W trakcie wykonywania inwentaryzacji inspektorzy terenowi posługiwali się ankietą, sporządzoną na podstawie wzoru formularza oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (Załącznik 3). Dane z przeprowadzonej inwentaryzacji zostały wprowadzone do Bazy Azbestowej ([www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl)).

Dodatkowo, zgodnie z nowymi wymogami odnośnie inwentaryzacji wyrobów azbestowych na terenach gmin, przy użyciu odpowiednich programów przeznaczonych do analizy przestrzennej danych (GIS), utworzono warstwę obrysów obiektów umożliwiającą eksport wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest do formatu \*.shp i \*.pdf. Warstwa taka obrazuje rozmieszczenie obiektów na terenie gminy, a przypisane do każdego obiektu atrybuty takie jak: nr TERYT, nr obrębu ewidencyjnego, nr działki ewidencyjnej, ilość wyrobów zawierających azbest, informacja o wyrobie zmagazynowanym, pozwalają na dokładne jego scharakteryzowanie.

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

Należy podkreślić, że przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest nie zdejmuje z właścicieli nieruchomości obowiązku dokonania oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Obowiązki właścicieli nieruchomości, na terenie których występuje azbest zostały opisane w rozdziale 5 (w Procedurze 1).

## 9.3 Wyniki inwentaryzacji

Płyty azbestowo-cementowe, popularnie zwane eternitem, należą do najpowszechniej stosowanych w naszym kraju wyrobów zawierających szkodliwe włókna azbestowe. Podczas przeprowadzonej inwentaryzacji **na terenie Gminy Pilzno zidentyfikowano płyty azbestowo-cementowe o łącznej powierzchni:**

**173 574,7 m<sup>2</sup>**

Nie stwierdzono występowania innego rodzaju wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Pilzno.

Wyróżniamy dwa rodzaje płyt azbestowo-cementowych, używanych jako pokrycia dachów:

- Płyty azbestowo-cementowe płaskie (tzw. karo)
- Płyty azbestowo-cementowe faliste

Poniższa tabela przedstawia podział tych wyrobów wraz z przelicznikiem wagowym:

**Tabela 6** Rodzaje płyt azbestowo-cementowych stosowanych w Polsce<sup>10</sup>.

| Kod wyrobu | Rodzaj wyrobu zawierającego azbest                         | Kod odpadu powstającego z wyrobu | Jednostka miary     | Przelicznik na [kg] |
|------------|--|----------------------------------|---------------------|---------------------|
| W01        | Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie | 17 06 05                         | m <sup>2</sup> , kg | 11                  |
| W02        | Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa          | 17 06 05                         | m <sup>2</sup> , kg | 11                  |

Zastosowany w powyższej tabeli przelicznik m<sup>2</sup> na kg, daje możliwość obliczenia masy płyt azbestowo-cementowych. Posłuży nam on do analizy ilościowej i finansowej

<sup>10</sup> Źródło: Ministerstwo Gospodarki, [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl)

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

kosztów Programu, a także ułatwi późniejszy monitoring jego realizacji. Można więc stwierdzić, że **całkowita masa wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno wynosi:**

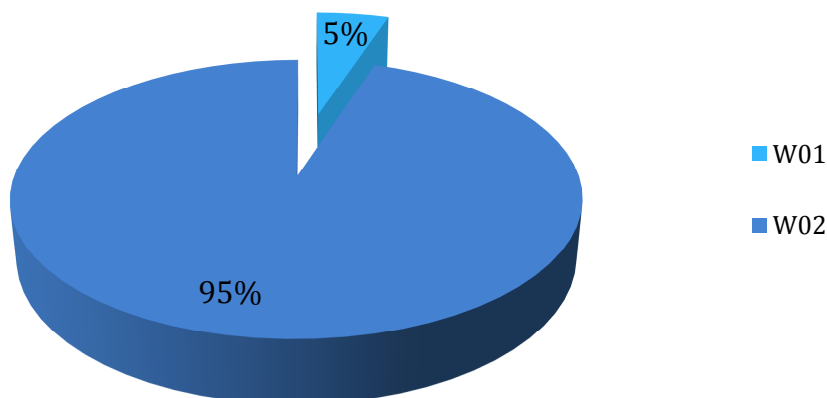
**1 909 322 kg**

W oparciu o dane zebrane podczas inwentaryzacji przeprowadzono dokładniejszą analizę ilości i stanu wyrobów zawierających azbest, która pozwoli zobrazować sytuację na terenie gminy i w związku z tym dobrać odpowiednie działania eliminujące zagrożenie związane z azbestem. Zostanie ona zaprezentowana w poniższych punktach:

#### **A/ Rodzaje wyrobów azbestowych**

**Tabela 7** Ilość wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno ze względu na rodzaj zastosowanego wyrobu.

| Kod wyrobu | Pozostałe do unieszkodliwienia [kg] |            |           |
|------------|-------------------------------------|------------|-----------|
|            | os. fizyczne                        | os. prawne | RAZEM     |
| W01        | 95 612                              | 880        | 96 492    |
| W02        | 1 778 862                           | 33 968     | 1 812 830 |
| SUMA       | 1 874 474                           | 34 848     | 1 909 322 |



**Wykres 1** Rodzaje wyrobów zawierających azbest w Gminie Pilzno.

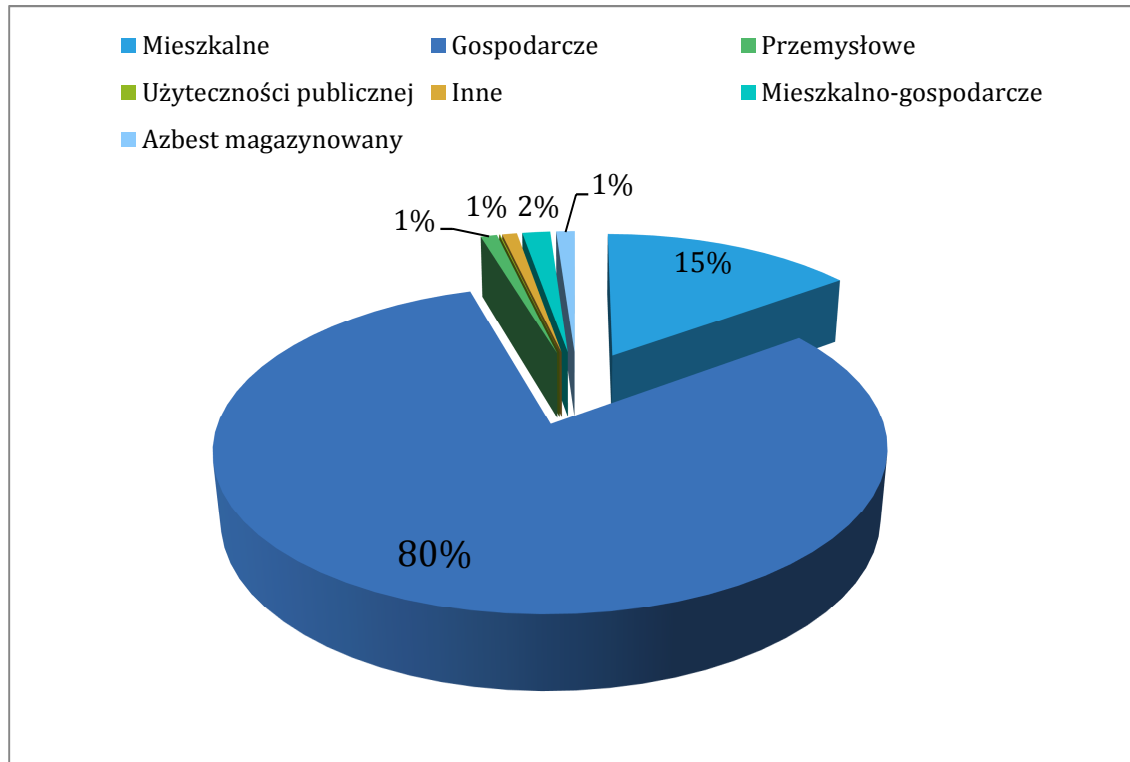
**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

**B/ Rodzaje zabudowy pokrytej wyrobami azbestowymi oraz azbest magazynowany w Gminie Pilzno**

**Tabela 8** Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych rodzajach budynków oraz azbest magazynowany w Gminie Pilzno.

| Rodzaje budynków        | Ilość [kg] |
|-------------------------|------------|
| Mieszkalne              | 283 899    |
| Gospodarcze             | 1 523 827  |
| Przemysłowe             | 18 590     |
| Użyteczności publicznej | 1 210      |
| Inne                    | 16 687     |
| Mieszkalno-gospodarcze  | 31 515     |
| Azbest magazynowany     | 21 054     |



**Wykres 2** Procentowy udział poszczególnych rodzajów zabudowy pokrytej wyrobami azbestowymi oraz azbest magazynowany w Gminie Pilzno.



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

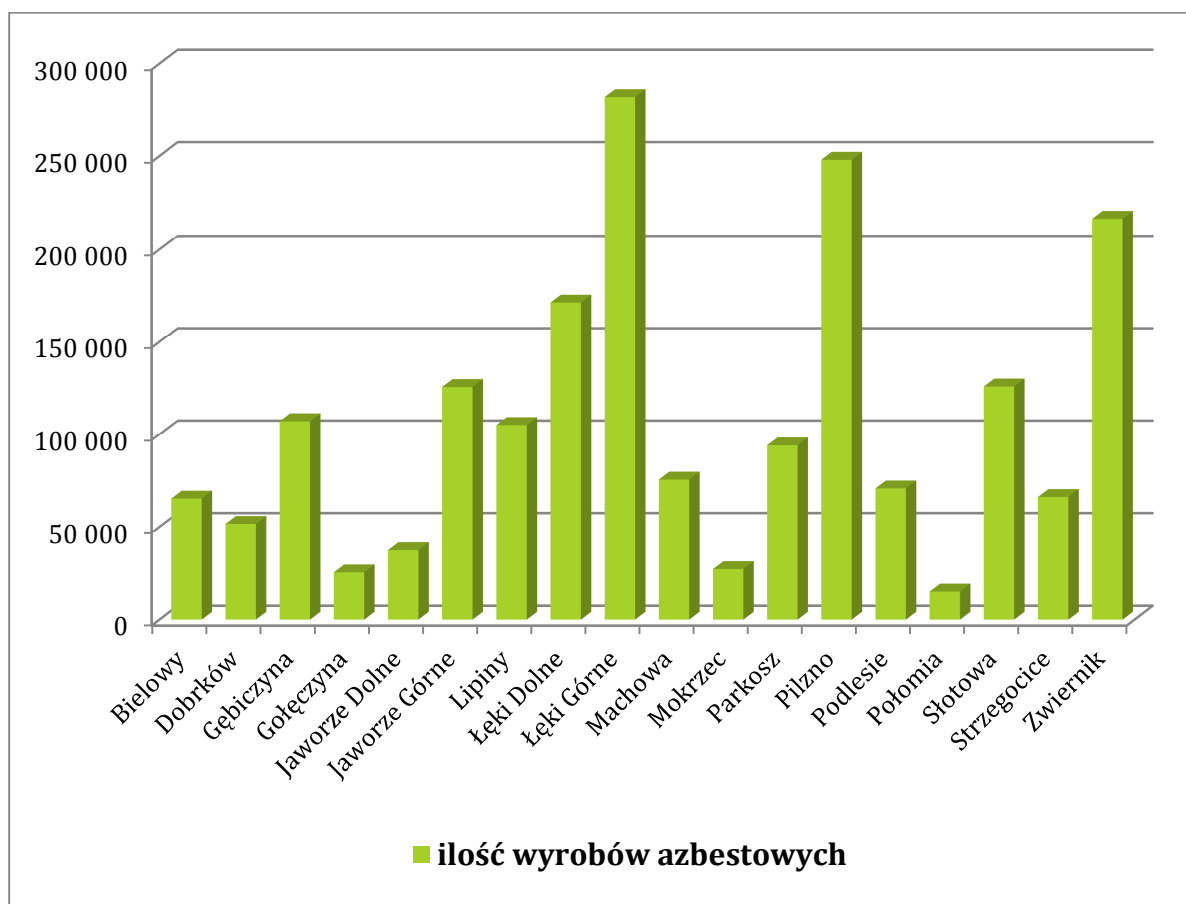
**C/ Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach**

**Tabela 9** Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach Gminy Pilzno.

| Lp. | Miejscowość   | Pozostałe do unieszkodliwienia [kg] |              |            |
|-----|---------------|-------------------------------------|--------------|------------|
|     |               | Razem                               | os. fizyczne | os. prawne |
| 1   | Bielowy       | 65 263                              | 65 263       | 0          |
| 2   | Dobrków       | 51 645                              | 51 645       | 0          |
| 3   | Gębiczyna     | 107 107                             | 107 107      | 0          |
| 4   | Gołęczyna     | 25 300                              | 25 300       | 0          |
| 5   | Jaworze Dolne | 37 180                              | 37 180       | 0          |
| 6   | Jaworze Górne | 125 598                             | 125 598      | 0          |
| 7   | Lipiny        | 105 061                             | 105 061      | 0          |
| 8   | Łęki Dolne    | 171 336                             | 168 751      | 2 585      |
| 9   | Łęki Górne    | 282 040                             | 282 040      | 0          |
| 10  | Machowa       | 75 479                              | 72 971       | 2 508      |
| 11  | Mokrzec       | 27 060                              | 25 850       | 1 210      |
| 12  | Parkosz       | 93 973                              | 93 973       | 0          |
| 13  | Pilzno        | 247 984                             | 247 984      | 0          |
| 14  | Podlesie      | 70 741                              | 42 196       | 28 545     |
| 15  | Połomia       | 15 015                              | 15 015       | 0          |
| 16  | Słotowa       | 125 862                             | 125 862      | 0          |
| 17  | Strzegocice   | 66 121                              | 66 121       | 0          |
| 18  | Zwiernik      | 216 557                             | 216 557      | 0          |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG



**Wykres 3** Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach Gminy Pilzno.

**D/ Ilość wyrobów azbestowych na 1 km<sup>2</sup> powierzchni Gminy Pilzno**

**Tabela 10** Ilość wyrobów azbestowych w przeliczeniu na 1 km<sup>2</sup> powierzchni Gminy Pilzno.

| Miejsce      | Powierzchnia gminy [km <sup>2</sup> ] | Masa wyrobów [Mg] | Ilość wyrobów [Mg/km <sup>2</sup> ] |
|--------------|---------------------------------------|-------------------|-------------------------------------|
| Gmina Pilzno | 165,00                                | 1 909,322         | <b>11,57</b>                        |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

**E/ Stan techniczny wyrobów azbestowych**

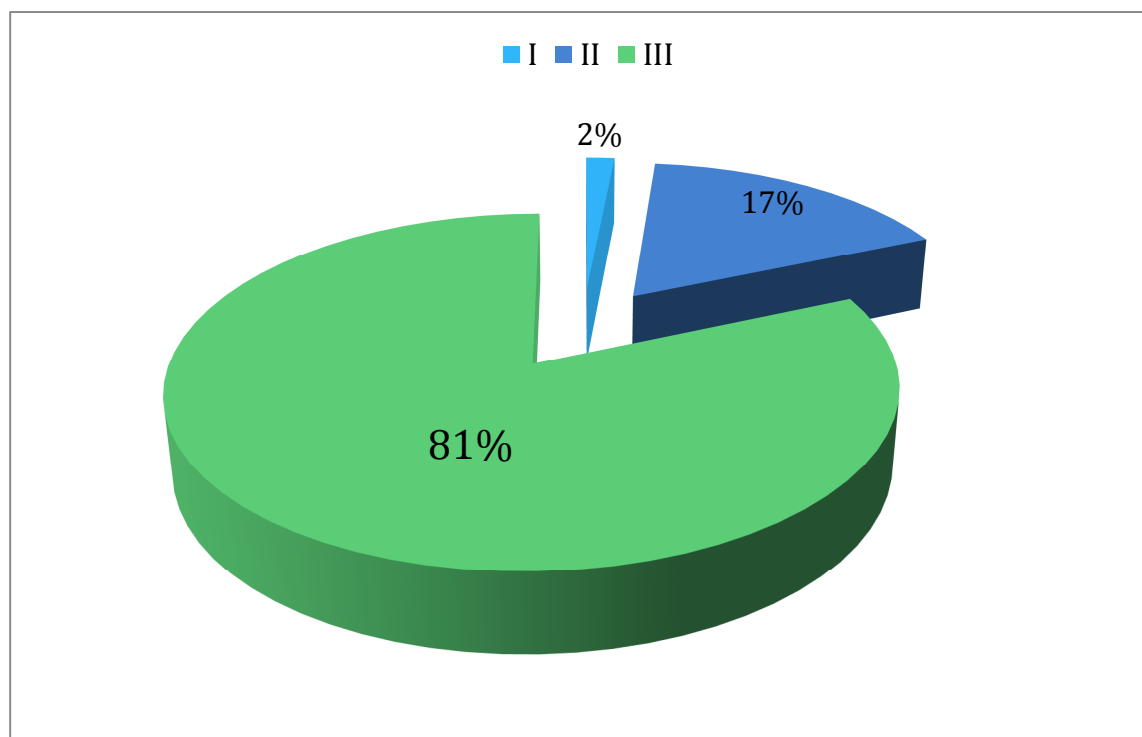
**Tabela 11** Stan techniczny wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno.

| Stopień pilności* | Ilość wyrobów azbestowych [kg] |
|-------------------|--------------------------------|
| I                 | 29 271                         |
| II                | 324 786                        |
| III               | 1 555 265                      |

\***Stopień pilności I** - wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy)

**Stopień pilności II** - wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

**Stopień pilności III** - wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat<sup>11</sup>



**Wykres 4** Procentowy podział stopnia pilności usuwania wyrobów zawierających azbest w Gminie Pilzno.

---

<sup>11</sup> Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

### WNIOSKI

**Z przedstawionych w powyższej analizie wyników można wysunąć następujące wnioski:**

- w Gminie Pilzno przeważającą część wyrobów zawierających azbest stanowią płyty faliste (95%),
- najwięcej wyrobów azbestowych znajduje się na budynkach gospodarczych (1 523 827 kg), co stanowi 80% wszystkich budynków pokrytych azbestem na terenie Gminy Pilzno,
- najwięcej wyrobów azbestowych jest zlokalizowanych w miejscowościach Łęki Górne i Pilzno (odpowiednio 282 040 kg i 247 984 kg), co łącznie stanowi 27,8 % wszystkich wyrobów znajdujących się na terenie Gminy Pilzno,
- ilość wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno w przeliczeniu na 1 km<sup>2</sup> wynosi 11,57 Mg/km<sup>2</sup> i jest znacznie niższa od średniej krajowej (obliczonej na podstawie szacunkowych danych ilości wyrobów azbestowych występujących na terenie Polski, która wynosi ok. 40 Mg/km<sup>2</sup>),
- stan techniczny wyrobów zawierających azbest charakteryzowany poprzez stopień pilności ich usunięcia wskazuje na pilną potrzebę pozbycia się 2% eternitu (I stopień pilności), powtórzną ocenę w ciągu roku 17% eternitu (II stopień pilności) i powtórzną ocenę do 5 lat pozostałych 81% eternitu (III stopień pilności) zlokalizowanego w Gminie Pilzno.

## **10. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU**

Harmonogram realizacji Programu podzielono na trzy etapy, dla których wyznaczone konkretne zadania. Cele krótkookresowe obejmują działania na najbliższe trzy lata; cele średniookresowe obejmują zadania w perspektywie od czterech do ośmiu lat. Cele długookresowe obejmują działania od dziewięciu lat do końca trwania Programu.

**ETAP I - 2015 - 2017 ( Cele krótkookresowe)** – intensyfikacja podjętych działań związanych z usuwaniem azbestu, edukacją i pozyskiwaniem funduszy na ten cel.

**ETAP II - 2018 - 2022 (Cele średniookresowe)** – kontynuowanie kampanii informacyjnej w społeczeństwie, intensyfikacja usuwania azbestu, monitoring prowadzonych działań.

**ETAP III - 2023 - 2032 (Cele długookresowe)** – podtrzymanie dotychczasowych kierunków działań, ich okresowy monitoring i ewentualna aktualizacja.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

**Tabela 12** Harmonogram realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest.

| <b>HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU USUWANIA<br/>WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO<br/>NA LATA 2015-2032</b> |  |                          |
|--|--|--------------------------|
| <b>Lp.</b>   | <b>CELE KRÓTKOOKRESOWE</b>   | <b>Termin realizacji</b> |
| 1  | Opracowanie i uchwalenie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno na lata 2015-2032”  | 2015 r.                  |
| 2  | Aktualizacja bazy danych wyrobów zawierających azbest  | 2015 r.                  |
| 3  | Wykonanie mapy obiektów zawierających azbest w postaci warstwy .shp  | 2015 r.                  |
| 4  | Działania informacyjno – edukacyjne w tym:   |                          |
| 4.1  | <i>Spotkania z mieszkańcami gminy , którzy zgłosili chęć usunięcia wyrobów zawierających azbest – udzielenie informacji na temat procedur postępowania z wyrobami zawierającymi azbest</i>                                       | 2015 – 2017 r.           |
| 4.2  | <i>Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla mieszkańców, którzy jeszcze nie zgłosili chęci usuwania wyrobów – zapoznanie z Programem i możliwościami finansowania</i>   | 2015 – 2017 r.           |
| 5  | Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu   | 2015 r.                  |
| 6  | Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy . W tym:  |                          |
| 6.1  | <i>Wyroby zawierające azbest:<br/>I stopień pilności – wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie<br/>Zakładane usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest</i>  | 2015 – 2016 r.           |
| 6.2  | <i>Wyroby zawierające azbest:<br/>II stopień pilności – ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku<br/>Zakładane usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest</i>   | 2016 – 2017 r.           |
| 6.3  | <i>Likwidacja dzikich wysypisk (jeśli będą stwierdzone) z odpadami zawierającymi azbest (transport na składowisko odpadów)</i>   | 2015 – 2017 r.           |
| 7  | Monitorowanie realizacji pierwszego etapu Programu   | 2015 – 2017 r.           |
| <b>Lp.</b>   | <b>CELE ŚREDNIOOKRESOWE</b>  | <b>Termin realizacji</b> |
| 1  | Monitorowanie i stała aktualizacja danych zawartych w Bazie Azbestowej oraz na podkładach mapowych w postaci warstwy .shp  | 2018 – 2022 r.           |
| 2  | Aktualizacja inwentaryzacji oraz Programu po 5 latach funkcjonowania   | 2020 r.                  |
| 3  | Dalsze działania informacyjno - edukacyjne m.in.: informacja w lokalnej prasie, na stronie internetowej gminy , ogłoszenia w UM, na tablicach ogłoszeń, ulotki, informowanie mieszkańców w Urzędzie Miasta , zajęcia w szkołach) | 2018 – 2022 r.           |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|            |  |                          |
|------------|--|--------------------------|
| 4          | Pozyskanie funduszy na realizację Programu ze źródeł zewnętrznych  | 2018 – 2022 r.           |
| 5          | <i>III stopień pilności – ponowna ocena w terminie do 5 lat<br/>Zakładane usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest</i>   | 2020 r.                  |
| 6          | Stopniowe usuwanie wyrobów zawierających azbest – w pierwszej kolejności zaklasyfikowanych do I stopnia pilności   | 2018 – 2022 r.           |
| 7          | Monitorowanie skuteczności realizacji Programu   | 2018 – 2022 r.           |
| <b>Lp.</b> | <b>CELE DŁUGOOKRESOWE</b>  | <b>Termin realizacji</b> |
| 1          | Monitorowanie i stała aktualizacja danych zawartych w Bazie Azbestowej oraz na podkładach mapowych w postaci warstwy .shp  | 2023 – 2032 r.           |
| 2          | Aktualizacja Programu w przypadku znaczących zmian w legislacji, finansowaniu lub zasadach realizacji (zalecane co 5 lat)  | 2023 – 2032 r.           |
| 3          | Stałe podnoszenie świadomości mieszkańców i innych podmiotów z terenu gminy w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia ludzkiego oraz w zakresie bezpiecznego postępowania z azbestem   | 2023 – 2032 r.           |
| 4          | Pozyskanie funduszy na realizację Programu z różnych źródeł zewnętrznych   | 2023 – 2032 r.           |
| 5          | Usuwanie wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy – w pierwszej kolejności magazynowanych, zaklasyfikowanych do I stopnia pilności oraz na bieżąco wyrobów zgłaszanych przez mieszkańców do demontażu, transportu i utylizacji | 2023 – 2032 r.           |
| 6          | Monitorowanie skuteczności realizacji Programu   | 2023 – 2032 r.           |

Pierwsze trzy cele z perspektyw krótkookresowej zostały już zrealizowane. Dzięki temu możliwe jest podjęcie następnych działań i monitoring realizacji całego Projektu. Wdrożenie wszystkich podstawowych założeń przyjętych w Programie pozwala na przyjęcie następującego tempa usuwania wyrobów zawierających azbest:

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

**Tabela 13** Prognozowane tempo usuwania wyrobów zawierających azbest (opracowanie własne na podstawie wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno)

| ETAP<br>HARMONOGRAMU | PROGNOZOWANA ILOŚĆ<br>USUNIĘTYCH WYROBÓW<br>[%] | ROK         | PROGNOZOWANA ILOŚĆ<br>WYROBÓW USUWANYCH<br>W KOLEJNYCH LATACH |                  |
|----------------------|---|-------------|---|------------------|
|                      |   |             | %   | Mg               |
| <b>I</b>             | <b>18</b>                                       | <b>2015</b> | 6   | 114,559          |
|                      |   | <b>2016</b> | 6   | 114,559          |
|                      |   | <b>2017</b> | 6   | 114,559          |
| <b>II</b>            | <b>44</b>                                       | <b>2018</b> | 7   | 133,653          |
|                      |   | <b>2019</b> | 8   | 152,746          |
|                      |   | <b>2020</b> | 9   | 171,839          |
|                      |   | <b>2021</b> | 10  | 190,932          |
|                      |   | <b>2022</b> | 10  | 190,932          |
| <b>III</b>           | <b>38</b>                                       | <b>2023</b> | 10  | 190,932          |
|                      |   | <b>2024</b> | 8   | 152,746          |
|                      |   | <b>2025</b> | 6   | 114,559          |
|                      |   | <b>2026</b> | 5   | 95,466           |
|                      |   | <b>2027</b> | 3   | 57,280           |
|                      |   | <b>2028</b> | 2   | 38,186           |
|                      |   | <b>2029</b> | 1   | 19,093           |
|                      |   | <b>2030</b> | 1   | 19,093           |
|                      |   | <b>2031</b> | 1   | 19,093           |
| <b>2032</b>          | 1   | 19,093      |   |                  |
| <b>RAZEM</b>         |   |             |   | <b>1 909,322</b> |

Pierwszy etap realizacji Programu według prognozy powinien oznaczać usunięcie 18% wyrobów azbestowych; drugi 44% a ostatni pozostałe 38%. Prognoza ta wynika z analizy masy azbestu znajdującego się na terenie Gminy Pilzno i pozostałych danych dostępnych ze spisu.



## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

W pierwszym okresie gmina Pilzno powinna utrzymać dobrą tendencję usuwania ponad 100 Mg wyrobów azbestowych rocznie. Okres ten będzie także nastawiony na informowanie mieszkańców oraz przedsiębiorców na terenie Gminy Pilzno o zagrożeniach ze strony azbestu i tym jak bezpiecznie się go pozbywać. Jednocześnie w tym czasie zostaną podjęte starania o znalezienie możliwie jak największej liczby źródeł finansowania Programu. Prognoza dla tego etapu zakłada usunięcie 18 % całości wyrobów z terenu gminy .

Kolejny etap zakłada pozbycie się 44% wyrobów azbestowych. Założenie to jest oparte na tym, iż podczas etapu II będą już uruchomione znaczne środki finansowe przy jednoczesnej dużej wiedzy społeczeństwa o prowadzonej wymianie. Dzięki temu założone tempo usuwania azbestu na końca tego okresu będzie wynosiło 10% masy całości wyrobów w skali rocznej.

III etap początkowo utrzyma wysokie tempo usuwania azbestu narzucone w poprzednim okresie by wraz ze zbliżaniem się do końca harmonogramu stopniowo spadać. Trend ten wynika z faktu, że znaczna część zainteresowanych w międzyczasie pozbędzie się już azbestu, jak również z ograniczonej trwałości samego wyrobu. W ostatnim okresie prognozuje się usunięcie 38% wyrobów zawierających azbest.

Dodatkowo w przyjętych założeniach brano pod uwagę, że ilość wyrobów azbestowych jaka pozostała do usunięcia będzie znikać z terenu gminy systematycznie, aż do granicznego 2032 roku.

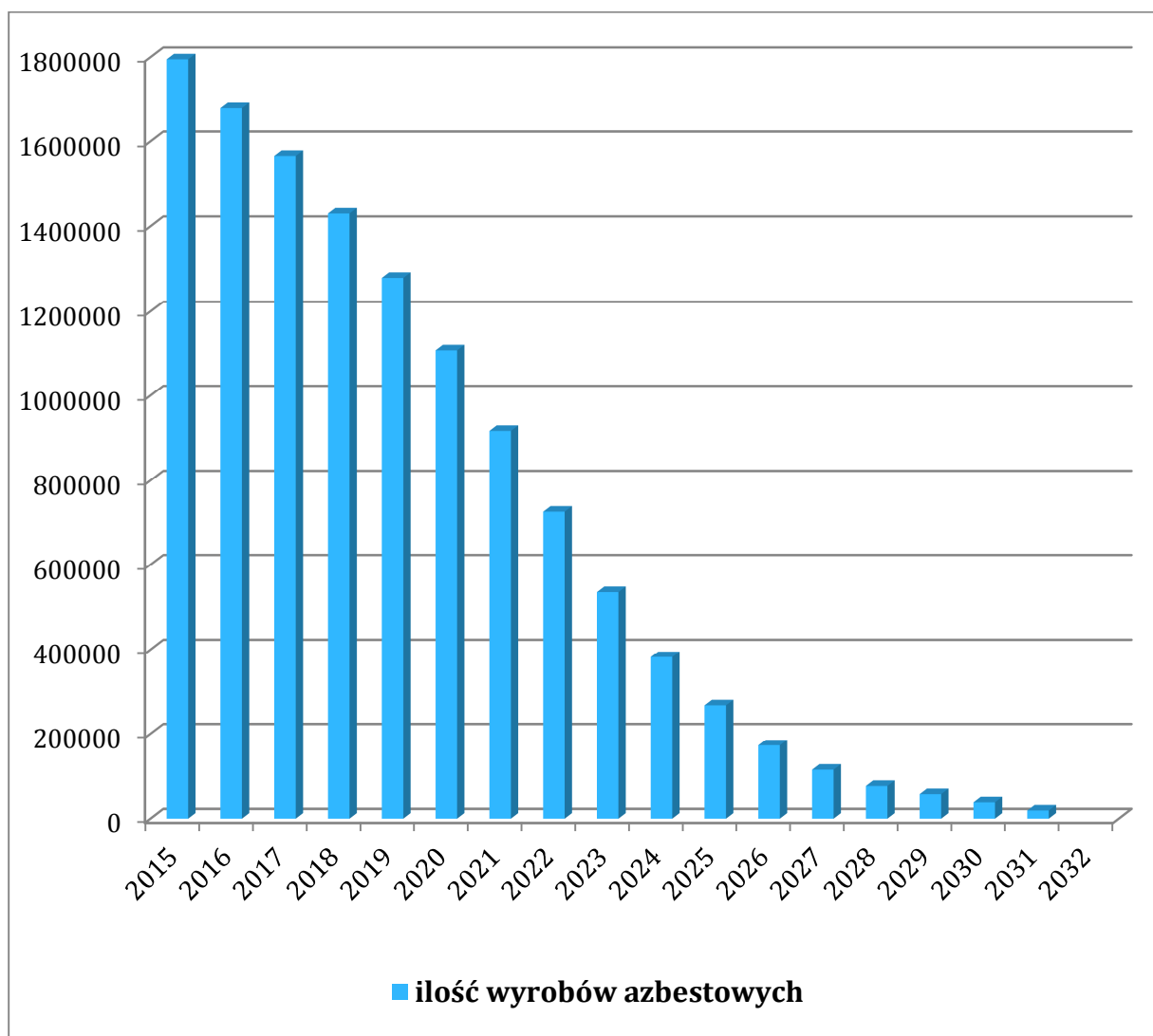
W związku z powyższym założono, że ilość wyrobów azbestowych usuwanych przez mieszkańców Gminy Pilzno będzie na początku podobna do poprzednich lat (ok. 115 Mg/rok), po czym z roku na rok zacznie systematycznie rosnać do osiągnięcia swojego maksimum podczas końca II i początku III etapu (ok. 190 Mg/rok), żeby następnie spadać i w ostatnich latach osiągnąć poziom 1-2 % rocznie.

Przy analizowaniu powyższych prognoz należy uwzględnić, że wszystko tak naprawdę zależy od samych mieszkańców Gminy Pilzno i ich zaangażowania w wymianę pokryć dachowych zawierających azbest na nowe.

Spadek ilości wyrobów zawierających azbest związany z realizacją założonego harmonogramu przedstawia poniższy wykres.

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG



**Wykres 5** Spadek ilości wyrobów zawierających azbest usuwanych z terenu Gminy Pilzno

Należy zaznaczyć, że przedstawiona wyżej prognoza ma jedynie charakter poglądowy i służy zobrazowaniu potrzeb wynikających z pozbywania się wyrobów azbestowych regularnie w każdym roku, tak aby zrealizować główne założenie całkowitej eliminacji tych wyrobów z terenu Gminy Pilzno do 2032 r.

Oczywiście okres realizacji Programu jest tak długi, że nie da się do końca przewidzieć wszystkich uwarunkowań, a jedynie można zakładać, że będą one sprzyjały stałej eliminacji azbestu.

## **11. KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU**

Szacowanie kosztów realizacji Programu opiera się na analizie aktualnie obowiązujących cen, które wynikają z rozeznania rynku. Ceny usług związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest wyliczono na podstawie ofert składanych przez firmy oferujące demontaż, transport i utylizację azbestu z terenu województwa Podkarpackiego. Należy jednak pamiętać, iż niemożliwe jest wyliczenie dokładnych kosztów Programu w tak długiej skali czasowej chociażby ze względu na zmieniającą się liczbę podmiotów działających w tej branży na rynku.

**Koszty realizacji Programu podzielono na dwa działy:**

- **Koszty prowadzenia Programu** (aktualizacja Programu, działania informacyjno-edukacyjne)
- **Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest** (demontaż, transport, utylizacja)

### **11.1 Koszty prowadzenia Programu**

Nakłady wynikające z prowadzenia Programu stanowią nieodłączny element obliczania kalkulacji finansowej, gdyż wynikają z przyjętego harmonogramu jego realizacji. Konieczne jest bowiem przeprowadzanie okresowej aktualizacji Programu wraz z ponowną inwentaryzacją (średnio co 5 lat) oraz przeprowadzanie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców gminy. Należy założyć, że przy realizacji tych zadań Gmina Pilzno będzie korzystała z pomocy zewnętrznej, gdyż nie posiada wystarczających instrumentów do ich pełnego przeprowadzenia. W związku z powyższym w poniższej tabeli podano szacunkowe koszty prowadzenia Programu z podziałem na etapy jego realizacji:

**Tabela 14** Koszty prowadzenia Programu (opracowanie własne).

| <b>Nazwa zadania</b>              | <b>Etap I</b> | <b>Etap II</b> | <b>Etap III</b> | <b>RAZEM</b> |
|-----------------------------------|---------------|----------------|-----------------|--------------|
| aktualizacja Programu             | —             | 20 000,00      | 20 000,00       | 40 000,00    |
| Działania informacyjno-edukacyjne | 10 000,00     | 10 000,00      | 10 000,00       | 30 000,00    |

# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

I etap nie przewiduje aktualizacji Programu ponieważ będzie wtedy obowiązywał Program wprowadzony na początku uwzględnionego okresu i aż do II etapu nie nastąpi konieczność jego aktualizacji.

## 11.2 Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest

Obliczenie kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest wymaga określenia kwot bazowych ich demontażu, transportu i utylizacji na podstawie rozpoznania rynku. Przeprowadzona analiza kilku firm posiadających odpowiednie uprawnienia do usuwania azbestu wykazała, iż średnie ceny w 2014 roku na terenie województwa podkarpackiego przedstawiały się następująco:

**Tabela 15** Uśrednione ceny netto usuwania wyrobów azbestowych przez uprawnione firmy w 2014 r. dla województwa podkarpackiego (opracowanie własne na podstawie zebranych materiałów)

| CENA<br>[zł netto/m <sup>2</sup> ] | Demontaż      | Transport     | Unieszkodliwiane* | RAZEM                  |
|------------------------------------|---------------|---------------|-------------------|------------------------|
| Indywidualnie<br>(małe ilości)     | 15,00         | 2,75          | 2,75              | <b>20,50</b>           |
| JST<br>(duże ilości)               | 6,60          | 1,65          | 2,75              | <b>11,00</b>           |
| <b>CENA**<br/>[zł netto/Mg]</b>    |               |               |                   |                        |
| Indywidualnie<br>(małe ilości)     | 1363,50       | 250,00        | 250,00            | <b>1 863,50</b>        |
| JST<br>(duże ilości)               | <u>600,00</u> | <u>150,00</u> | <u>250,00</u>     | <b><u>1 000,00</u></b> |

\*Średnia cena przyjęcia odpadów na najbliższe ogólnodostępne składowiska w województwie podkarpackim:

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Kozodrzy, Ostrów 225, 39-103 Kozodrza (w odległości 31 km)
- „Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.”, ul. Podlesie, 37-403 Pysznica (w odległości 111 km),
- Składowisko Odpadów w Młynach, Skołoszów, ul. Dworska 67, 37-550 Radymno (w odległości 154 km)
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Futory, ul. Rynek 1, 37-630 Oleszyce (w odległości 160 km)

\*\*Cena wg przelicznika Ministerstwa Gospodarki, gdzie 1m<sup>2</sup> = 11 kg

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

Tabela zaprezentowana powyżej od razu pokazuje nam znaczne różnice między cenami oferowanymi za usuwanie małych ilości azbestu (przez pojedynczego mieszkańca, który wymienia dach samodzielnie), a ofertą dla Jednostki Samorządu Terytorialnego, która ogłasza postępowanie przetargowe w celu wyłonienia wykonawcy na usuwanie azbestu ze swojego terenu w danym roku. Różnice te wynikają z opłacalności przeprowadzenia takiego zadania dla wykonawcy (gotowość sprzętu, ludzi, wykorzystanie transportu). Należy podkreślić, iż ekonomicznie uzasadnione jest usuwanie azbestu przy udziale Urzędu Miejskiego w Pilźnie. To do niego należy składać wnioski na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Dodatkowo zadania takie są w większości refundowane (więcej informacji na ten temat w rozdziale 12).

Dalsza analiza będzie się opierała na kwocie bazowej wynoszącej **1000,00 zł/Mg** (w tym 400,00 zł/Mg za transport i utylizację).

Dla obliczenia całkowitych kosztów usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Pilzno posłużą nam dane z tabeli 16 w przeliczeniu na cenę za 1 Mg.

**Tabela 16** Całkowity koszt usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno (opracowanie własne)

| <b>Rodzaj usuwanego wyrobu</b> | <b>Ilość [Mg]</b> | <b>Cena [zł netto/Mg]</b> | <b>KOSZT [zł netto]</b> |
|--------------------------------|-------------------|---------------------------|-------------------------|
| Wyroby azbestowe na dachach    | 1 888,268         | 1000,00                   | <b>1 888 268,00</b>     |
| Wyroby azbestowe magazynowane  | 21,054            | 400,00                    | <b>8 421,60</b>         |
| RAZEM                          |                   |                           | <b>1 896 689,60</b>     |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

### 11.3 Łączny koszt realizacji Programu

Podsumowując dokonane obliczenia, całkowity koszt realizacji Programu do 2032 r. przedstawia się następująco:

**Tabela 17** Całkowity koszt netto realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pilzno

|  |                        |
|--|------------------------|
| Koszty prowadzenia Programu                  | <b>70 000,00</b>       |
| Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest | <b>1 896 689,60</b>    |
| <b>KOSZT CAŁKOWITY</b>                       | <b>1 966 689,60 zł</b> |

Warto podkreślić, iż rynek związany ze świadczeniem usług usuwania azbestu jest gałęzią dynamicznie zmieniającą się. Dlatego realne przewidywanie kosztów realizacji Programu w skali ogólnej jak i rocznej nie jest do końca możliwe. Dodatkowo wpływ na firmy działające w tej branży mają inne czynniki, które mogą się przyczynić do znacznego wzrostu lub spadku cen świadczonych usług. Tak więc przedstawione wyżej obliczenia mają jedynie charakter poglądowy i powinny ułatwić ocenę skali przedsięwzięcia z jakim mamy do czynienia, a tym samym odpowiednio zaplanować działania związane z finansowaniem Programu.

## **12. OBECNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI PROGRAMU**

Jednym z głównych założeń Programu jest wspieranie pozyskiwania środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. W innym wypadku koszty ich usuwania, które ze względu na specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem są bardzo wysokie (co pokazała też powyższa analiza), spoczywały by w większości na właścicielach nieruchomości lub inwestorach. Sytuacja taka spowodowała by zapewne nasilenie się nielegalnych praktyk przy usuwaniu azbestu lub brak zainteresowania wymianą szkodliwych wyrobów. Dlatego też konieczne jest udzielanie jak najszerszego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z likwidacją azbestu, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Przeznaczane na wpieranie mieszkańców w walce z azbestem środki własne JST są zdecydowanie niewystarczające w stosunku do zapotrzebowania i mogą się jedynie ograniczyć do częściowego dofinansowania tych działań. Istotne znaczenie ma więc aktywna działalność samorządu w pozyskiwaniu funduszy na usuwanie azbestu.

Podsumowując finansowanie usuwania azbestu może odbywać się:

Ze środków własnych:

- właścicieli nieruchomości
- przedsiębiorców
- Jednostek Samorządu Terytorialnego

oraz przy udziale środków ze źródeł zewnętrznych, takich jak:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Ministerstwo Gospodarki (środki z budżetu państwa)
- BOŚ Bank (kredyty preferencyjne)

Szczegółowy opis zasad finansowania ze źródeł zewnętrznych przedstawia się następująco:

- **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie**  
ul. Zygmuntowska 9, 35-025 Rzeszów  
tel. (17) 852-23-44, faks (17) 853-63-81  
e-mail [biuro@wfosigw.rzeszow.pl](mailto:biuro@wfosigw.rzeszow.pl), [www.bip.wfosigw.rzeszow.pl](http://www.bip.wfosigw.rzeszow.pl)

## **I. Szczegółowe zasady udzielania dofinansowania<sup>12</sup>**

### **1. Formy dofinansowania.**

Dotacja udzielana przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie z udziałem środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

### **2. Warunki dofinansowania udzielonego przez WFOŚiGW w Rzeszowie z udziałem środków NFOŚiGW.**

- 1) Kwota dofinansowania przedsięwzięcia wynosi do 85% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, w tym ze środków NFOŚiGW do 50%, a minimalne zaangażowanie środków WFOŚiGW stanowi 35%.
- 2) kwota dofinansowania przedsięwzięcia nie może przekroczyć:
  - w przypadku demontażu, transportu i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest, iloczynu 680 zł i sumy odpadów azbestowych wyrażonej w Mg,
  - w przypadku zbierania, transportu i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia wyrobów zawierających azbest, iloczynu 340 zł i sumy odpadów azbestowych wyrażonej w Mg.
- 3) Wysokość dofinansowania uzależniona będzie od wielkości i ilości zgłoszeń oraz udostępnionych środków przez NFOŚiGW.
- 4) Zaleca się, aby określając ilość odpadów zawierających azbest planowanych do unieszkodliwienia przyjąć, że 1 m<sup>2</sup> płyt azbestowo-cementowych waży 0,015 Mg.

---

<sup>12</sup> Procedura dofinansowania przedsięwzięć dotyczących usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest przez WFOŚiGW w Rzeszowie w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW pod nazwą „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część II - Usuwanie wyrobów zawierających azbest” do roku 2017



# PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- 5) Przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy, w której została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest.
- 6) Przedsięwzięcie zlokalizowane jest na terenie gminy posiadającej program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest i jest z nim zgodne. Dopuszcza się, by gmina uznała jako równoważny gminnemu programowi usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest program związku międzygminnego, którego gmina jest członkiem lub powiatu, na terenie którego się znajduje.
- 7) Przy określaniu intensywności dofinansowania uwzględnia się przepisy dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej.
- 8) Dofinansowana jednostka samorządu terytorialnego jako beneficjent końcowy jest podmiotem udzielającym pomocy publicznej ostatecznemu odbiorcy, zobowiązanym do zapewnienia zgodności pomocy z zasadami jej udzielania oraz realizacji innych obowiązków udzielającego pomocy.

## **II. Beneficjenci.**

Beneficjentem końcowym Programu są jednostki samorządu terytorialnego.

## **III. Rodzaje przedsięwzięć.**

Przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

## **IV. Szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć**

1. Przy wyborze przedsięwzięć stosuje się „Kryteria wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków WFOŚiGW w Rzeszowie” oraz „Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji przez WFOŚiGW w Rzeszowie” z uwzględnieniem programu priorytetowego NFOŚiGW pn. „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne, Część II – Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.
2. WFOŚiGW w Rzeszowie udzielając dotacji z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW uwzględnia alokację środków na dany rok oraz łączną wnioskowaną przez JST kwotę dotacji, a także efektywność kosztową oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

## **V. Koszty kwalifikowane**

Koszty kwalifikowane obejmują:

- 1) koszt demontażu, transportu i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest,
- 2) koszt zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest.

## **VI. Procedura rozpatrywania wniosków i udzielania dotacji**

**1.** Po dokonaniu oceny formalnej i merytorycznej wniosek kierowany jest do rozpatrzenia na posiedzenie Zarządu, który podejmuje odpowiednio uchwałę o:

- 1) wyborze przedsięwzięcia do dofinansowania i zatwierdzenia wniosku,
- 2) wyborze przedsięwzięcia do dofinansowania i skierowaniu do Rady Nadzorczej, w celu zatwierdzenia wniosku,
- 3) odmowie wyboru przedsięwzięcia do dofinansowania.

**2.** Udzielenie dotacji następuje na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej z wnioskodawcą realizującym przedsięwzięcie w ramach naboru, po dokonaniu wyboru zadania do dofinansowania przez Zarząd Funduszu oraz po przedłożeniu w terminie i pozytywnej weryfikacji dokumentów wymienionych w pisemnym powiadomieniu o wyborze zadania do dofinansowania. Do powiadomienia dołącza się wzór umowy dotacji wraz z załącznikami.

## **VII. Okres wdrażania**

1. Wdrażanie programu: do 31.12.2017 r.
2. Wydatkowanie środków: do 31.12.2017 r.

## **VIII. Terminy i sposób składania wniosków, wymagane dokumenty**

30 dni od daty ogłoszenia przez Zarząd Funduszu naboru wniosków o udzielenie dofinansowania. Ogłoszenie o naborze umieszcza się na stronie internetowej WFOŚiGW w Rzeszowie, zawiera ono regulamin naboru oraz wzór wniosku wraz z wykazem wymaganych dokumentów.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

➤ **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Agencja  
Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie<sup>13</sup>**

ul. Poleczki 33, 02-822 Warszawa

tel. 0 800 38 00 84, faks 022 318-53-30

e-mail: [info@arimr.gov.pl](mailto:info@arimr.gov.pl), [www.arimr.gov.pl](http://www.arimr.gov.pl)

**Tabela 18** Podstawowe działania PROW dające możliwość pozyskania środków na usuwanie azbestu

| <b>Działanie</b>                                      | <b>Beneficjenci</b>   | <b>Kwoty i wielkość wsparcia</b>   | <b>Koszty kwalifikowane związane z usuwaniem azbestu</b> |
|---|---|--|--|
| <b>8.2.4.3.3<br/>Modernizacja gospodarstw rolnych</b> | rolnik prowadzący działalność rolniczą w celach zarobkowych lub grupa takich rolników | – do 60% kosztów kwalifikowalnych operacji dla młodych rolników i inwestycji zbiorowych albo<br>– do 50% kosztów kwalifikowalnych operacji w przypadku innych beneficjentów;<br>– nie mniej niż 30% kosztów kwalifikowanych<br>Maksymalna wielkość wsparcia dla beneficjenta, na jedno gospodarstwo (w tym na realizację projektów zbiorowych), w okresie realizacji Programu:<br>– do 900 tys. zł na rozwój produkcji prosiąt;<br>– do 500 000 zł na inwestycje | koszty budowy lub modernizacji budynków lub budowli      |

<sup>13</sup> Informacje na podstawie PROW na lata 2014 – 2020 (zatwierdzona przez Komisję Europejską 12 grudnia 2014 r.)

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |   |   |  |
|--|---|---|--|
|  |   | <p>związane bezpośrednio z budynkami inwentarskimi lub magazynami paszowymi, w gospodarstwach, w których prowadzona jest produkcja zwierzęcą;</p> <p>– do 200 000 zł pozostałe.</p> <p>Powyższe limity nie łączą się.</p> <p>Wsparcie operacji o kosztach kwalifikowanych powyżej 50 000 zł</p>   |  |
| <p><b>8.2.4.3.4</b></p> <p><b>Przetwórstwo i marketing produktów rolnych</b></p> | <p>Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• posiada zarejestrowaną działalność w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych,</li> <li>• działa jako przedsiębiorca wykonujący działalność jako mikro,</li> </ul> | <p>– do 50% kosztów kwalifikowanych,</p> <p>– do 3 000 000 zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu i nie mniej niż 100 000 zł na operację;</p> <p>– do 15 000 000 zł w przypadku związków grup producentów rolnych lub zrzeszeń organizacji producentów dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu i nie mniej niż 100 000 zł na operację;</p> <p>– do 300 000 zł dla rolników rozpoczynających działalność w zakresie przetwórstwa produktów rolnych i nie mniej niż 10 000zł.</p> | <p>koszty budowy, modernizacji lub przebudowy budynków produkcyjnych lub magazynowych i budowli stanowiących infrastrukturę zakładów przetwórstwa, niezbędną do wdrożenia inwestycji w zakresie zakupu maszyn i urządzeń lub infrastruktury służącej ochronie środowiska</p> |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|   |  |   |  |
|---|--|---|--|
|   | małe lub<br>średnie<br>przedsiębior-<br>stwo   |   |  |
| <b>8.2.6.3.1<br/>Premie dla<br/>młodych<br/>rolników</b>                          | Młody rolnik – osoba, która nie ukończyła 40. roku życia, posiada odpowiednie kwalifikacje zawodowe (wynikające z wykształc. lub stażu pracy w rolnictwie) i po raz pierwszy rozpoczyna prowadzenie gospodarstw. rolnego jako kierujący gospodarstw. | Pomoc ma formę premii (do 100 000 zł).<br>Pomoc wypłacana jest w dwóch ratach: pierwsza rata w wysokości 80% kwoty pomocy, druga rata w wysokości 20% kwoty pomocy. Wypłacenie drugiej raty uzależnione jest od prawidłowej realizacji biznesplanu. | Premia ma być wydatkowana zgodnie z założeniami biznesplanu, m.in. na:<br>budowę lub modernizację budynków lub budowli służących prowadzeniu działalności rolniczej lub przygotowaniu do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie; |
| <b>8.2.6.3.2<br/>Premie na<br/>rozpoczęcie<br/>działalności<br/>pozarolniczej</b> | Osoby fizyczne   | Do 100 000 zł zgodnie z założeniami biznesplanu   | Premia powinna być wydatkowana zgodnie z założeniami biznesplanu, m.in. na: budowę lub modernizację obiektów budowlanych   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |  |   |  |
|--|--|---|--|
| <p><b>8.2.6.3.4</b><br/><b>Restrukturyzacja małych gospodarstw</b></p>   | <p>Rolnik będący osobą fizyczną ubezpieczoną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie jako rolnik, prowadzącą wyłącznie działalność rolniczą</p>   | <p>Do 60 000 zł zgodnie z założeniami biznesplanu</p>   | <p>Premia ma być wydatkowana na restrukturyzację gospodarstwa zgodnie z założeniami biznesplanu, m.in na: budowę lub modernizację budynków lub budowli</p> |
| <p><b>8.2.7.3.3</b><br/><b>Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest JST – w przypadku budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne,</li> <li>• gmina – w przypadku</li> </ul> | <p>Maksymalna wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500 000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu.</p> <p>Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu.</p> <p>Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta</p> | <p>koszty budowy, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych</p>   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|  |  |   |   |
|--|--|---|---|
|  | kształtowania przestrzeni publicznej.                              |   |   |
| <b>8.2.7.3.4</b><br><b>Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów</b> | Gmina, powiat lub ich związki.                                     | Maksymalna wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 1 000 000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu.<br>Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu.<br>Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta. | koszty budowy, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych |
| <b>8.2.7.3.5</b><br><b>Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego</b>   | - gmina,<br>-instytucja kultury, dla której organizatorem jest JST | Maksymalna wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500 000 zł na miejscowość w okresie realizacji Programu.<br>Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi maksymalnie 63,63% kosztów kwalifikowalnych projektu.<br>Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.    | koszty zakupu, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

➤ **Ministerstwo Gospodarki, Departament Instrumentów Wsparcia, Zespół ds.  
Usuwania Azbestu z Gospodarki**

Plac Trzech Krzyży 3/5, 00-507 Warszawa

tel. 22 693 56 43; 22 693 52 25; 22 693 54 17, faks 22 693 40 23

e-mail: [tomasz.bryzek@mg.gov.pl](mailto:tomasz.bryzek@mg.gov.pl); [monika.krasuska@mg.gov.pl](mailto:monika.krasuska@mg.gov.pl);

[izabela.drelich@mg.gov.pl](mailto:izabela.drelich@mg.gov.pl), [www.mg.gov.pl](http://www.mg.gov.pl)

W ramach środków z budżetu państwa pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki planowane jest finansowanie zadań wspierających realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu w latach 2009-2032, które przedstawia się następująco:

**Tabela 19** Wydatki z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki dla realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

| Blok                   | Nazwa zadania  | Ogółem<br>2009-2032<br>[mln zł] | L a t a    |            |            |               |               |
|------------------------|--|---------------------------------|------------|------------|------------|---------------|---------------|
|                        |  |                                 | 2009       | 2010       | 2011       | 2012-<br>2015 | 2016-<br>2032 |
| <b>Ogółem [mln zł]</b> |  | <b>53,2</b>                     | <b>4,0</b> | <b>4,0</b> | <b>4,0</b> | <b>16,0</b>   | <b>25,2</b>   |
| 1                      | Działania legislacyjne   | <i>bez nakładów z budżetu</i>   |            |            |            |               |               |
| 2                      | Działania edukacyjne-informacyjne  | 12,8                            | 1,3        | 0,8        | 0,7        | 2,8           | 7,2           |
| 3.1                    | Wsparcie prac przygotowawczych dla oczyszczania z azbestu publicznych terenów i obiektów budowlanych (dokumentacje)      | 2,9                             | 0,3        | 0,3        | 0,3        | 2,0           | -             |
| 3.2                    | Wsparcie opracowania i aktualizacji gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest | 10,0                            | 1,3        | 1,5        | 1,5        | 5,7           | -             |
| 3.3                    | Wsparcie szkoleń lokalnych   | 16,3                            | 0          | 0,6        | 0,7        | 3,3           | 11,7          |
| 4                      | Monitoring realizacji <i>Programu</i>  | 7,2                             | 0,7        | 0,5        | 0,5        | 1,0           | 4,5           |
| 5                      | Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia   | 4,0                             | 0,4        | 0,3        | 0,3        | 1,2           | 1,8           |

Obecnie trwają prace nad zmianami budżetu na realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.



➤ **Bank Ochrony Środowiska S.A., Oddział w Rzeszowie**

ul. Stanisława Moniuszki 8, 35-017 Rzeszów

tel. 17 862 57 44

ul. Okulickiego 6, 35-222 Rzeszów

tel. 17 860 04 56

[www.bosbank.pl](http://www.bosbank.pl)

BOŚ S.A. to uniwersalny bank komercyjny specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Dzięki temu oferuje szeroką gamę kredytów. Przedmiotem kredytowania mogą być m.in. działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

### **13. MONITOROWANIE PROGRAMU**

Do monitorowania Programu posłużą tzw. „wskaźniki realizacji Programu”. Stanowią one instrument, za pomocą którego gmina może w sposób jednoznaczny ocenić czy wdrażanie *Programu* odbywa się w stopniu wystarczającym oraz czy zasady (cele oraz działania) postawione w *Programie* spełniają swoją rolę.

Do oceny efektywności działań wpisanych do *Programu* oraz podejmowanych przez Gminę Pilzno powinny być wykorzystane następujące wskaźniki:

1. Wskaźniki efektywności realizacji *Programu*:
  - a) Ilość zdemontowanego azbestu – wytworzonych odpadów niebezpiecznych - Mg/rok,
  - b) Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest - Mg/rok,
  - c) Ilość odpadów składowanych na składowiskach - Mg/rok,
  - d) Stopień usunięcia wyrobów azbestowych - % usuniętych odpadów, w odniesieniu do wyników inwentaryzacji z roku 2015,
  - e) Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację *Programu* w danym roku - %
2. Wskaźniki świadomości ekologicznej mieszkańców:
  - a) Liczba wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu złożonych do Gminy przez mieszkańców/rok,
  - b) Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z problematyką azbestową/rok,
  - c) Liczba przypadków nielegalnego demontażu wyrobów zawierających azbest/rok,
  - d) Liczba inicjatyw społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej/rok,
  - e) Liczba interwencji podejmowanych przez jednostki kontrolne (Nadzór budowlany, Inspekcję Pracy, Inspekcję Sanitarną, Gminę)/rok,

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Dodatkowym elementem monitoringu Programu jest systematycznie prowadzona Baza Azbestowa. Daje ona możliwość bieżącej analizy oraz kontrolę zgodności założonego harmonogramu z faktycznymi działaniami podejmowanymi przez właścicieli poszczególnych obiektów. Monitorowanie zmian w odniesieniu do poszczególnych budynków na terenie Gminy Pilzno pozwoli na zaplanowanie i weryfikację działań związanych z terminami usuwania azbestu. W przypadku każdej zmiany zgłoszonej przez właściciela nieruchomości odnośnie: liczby budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi, ilości czy też stanu wyrobów zawierających azbest, informacja ta zostanie na bieżąco naniesiona do Bazy Azbestowej przez wyznaczonego pracownika Urzędu Miasta . Umożliwi to bieżącą aktualizację i pozwoli określić tempo usuwania wyrobów azbestowych. Gdyby jednak takie informacje nie spływały do gminy , po pewnym czasie konieczne jest przeprowadzenie ponownej inwentaryzacji .

## **14. PODSUMOWANIE I WNIOSKI**

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno” jest istotnym dokumentem strategicznym, którego posiadania daje gwarancję zharmonizowanych działań rzeczowych i finansowych zmierzających do całkowitego usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu.

Program jest spójny z *Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032*. Realizował będzie wszystkie założenia i terminy zawarte w programie krajowym. Program nawiązywał będzie do *Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*, *Krajowego Planu Gospodarki Odpadami KPGO 2014*, *Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego*, *Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 r.*, *Programu ochrony środowiska dla powiatu dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2019*, *Programu ochrony środowiska dla Gminy Pilzno na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022*. Uzupełnia dane zawarte w tych dokumentach o szczegółowe ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Pilzno.

Realizacja Programu będzie powiązana z realizacją celów „*Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE*”. Strategia zakłada „ostateczne zastąpienie substancji wzbudzających szczególnie duże obawy odpowiednimi alternatywnymi substancjami lub technologiami”.

Ponadto będzie nawiązywała do unijnych dyrektyw regulujących kwestię azbestu:

- dyrektywy Rady 87/217/EWG z 19.03.1987r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu,
- dyrektywy Rady 96/61/WE z 24.09.1996 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli.

Regulacje zawarte w tych przepisach wdrożone są w krajowych ustawach i rozporządzeniach, m.in. dokumencie który rozpoczął proces eliminacji azbestu z terenu Polski jakim jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2004 Nr 3 poz.20).

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

Podstawowym celem niniejszego Programu, wynikającym z przytoczonych wyżej aktów prawnych, jest usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pilzno do 2032 roku. Dla jak najlepszego zaplanowania działań zmierzających do realizacji tego celu konieczne było przeprowadzenie analiz zgromadzonych danych o azbeście, z których można wysunąć następujące wnioski:

- w Gminie Pilzno przeważającą część wyrobów zawierających azbest stanowią płyty faliste (95%),
- najwięcej wyrobów azbestowych znajduje się na budynkach gospodarczych (1 523 827 kg), co stanowi 80% wszystkich budynków pokrytych azbestem na terenie Gminy Pilzno,
- najwięcej wyrobów azbestowych jest zlokalizowanych w miejscowościach Łęki Górne i Pilzno (odpowiednio 282 040 kg i 247 984 kg), co łącznie stanowi 27,8 % wszystkich wyrobów znajdujących się na terenie Gminy Pilzno,
- ilość wyrobów azbestowych w Gminie Pilzno w przeliczeniu na 1 km<sup>2</sup> wynosi 11,57 Mg/km<sup>2</sup> i jest znacznie niższa od średniej krajowej (obliczonej na podstawie szacunkowych danych ilości wyrobów azbestowych występujących na terenie Polski, która wynosi ok. 40 Mg/km<sup>2</sup>),
- stan techniczny wyrobów zawierających azbest charakteryzowany poprzez stopień pilności ich usunięcia wskazuje na pilną potrzebę pozbycia się 2% eternitu (I stopień pilności), powtórna ocenę w ciągu roku 17% eternitu (II stopień pilności) i powtórna ocenę do 5 lat pozostałych 81% eternitu (III stopień pilności) zlokalizowanego w Gminie Pilzno.

Przedstawiono więc zaktualizowany harmonogram realizacji Programu w podziale na trzy etapy, dla których wyznaczone konkretne zadania. Etap I to cele krótkookresowe obejmują działania na najbliższe trzy lata. Etap II to cele średniookresowe obejmują zadania w perspektywie od czterech do ośmiu lat. Natomiast etap III to cele długookresowe obejmują działania od dziewięciu lat do końca trwania Programu. Pierwszy etap realizacji Programu według prognozy powinien oznaczać usunięcie 18% wyrobów azbestowych; drugi 44% a ostatni pozostałe 38%.

Należy zaznaczyć, że przedstawiona wyżej prognoza ma jedynie charakter poglądowy i służy zobrazowaniu potrzeb wynikających z pozbywania się wyrobów azbestowych

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

regularnie w każdym roku, tak aby zrealizować główne założenie całkowitej eliminacji tych wyrobów z terenu Gminy Pilzno do 2032 r.

Oczywiście okres realizacji Programu jest tak długi, że nie da się do końca przewidzieć wszystkich uwarunkowań technicznych i ekonomicznych, a jedynie można zakładać, że będą one sprzyjały stałej eliminacji azbestu.

Podsumowując należy uznać, że realizacja założonych w niniejszym dokumencie postanowień, z zachowaniem wszystkich procedur i przepisów, odniesie pozytywny skutki dla całego Gminy Pilzno poprzez:

- Sukcesywne zmniejszanie, a docelowo wyeliminowanie źródeł emisji włókien azbestowych,
- Doprowadzenie do prowadzenia prac zgodnie z przepisami, co wyeliminuje zagrożenie zdrowia zarówno dla mieszkańców posesji, jak i dla wykonawców prac,
- Poprawę ogólnej jakości powietrza, a poprzez to zmniejszenie ilości zachorowań na choroby układu oddechowego,
- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie właściwego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest,
- Poprawę wyglądu zewnętrznego budynków, a przez to wzrost ich wartości eksploatacyjnej,
- Poprawę stanu technicznego budynków, co spowoduje wzrost wartości nieruchomości na terenie gminy i przyczyni się do zwiększenia wpływów do budżetu gminy,
- Zwiększenie atrakcyjności Gminy Pilzno jako miejsca przyjaznego środowisku naturalnemu i dbającego o dobro swoich mieszkańców.

## **15. BIBLIOGRAFIA**

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032;
2. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;
3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
4. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami KPGO 2014;
5. Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego;
6. Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 r.;
7. Program ochrony środowiska dla powiatu dębickiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2019;
8. Program ochrony środowiska dla Gminy Pilzno na lata 2015-2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019-2022;
9. Bezpieczne postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest , red. Jerzy Dyczka, Materiały specjalistycznego kursu szkoleniowego, AGH, Kraków, 26-27.06.2003;
10. Azbest – Podręcznik wydany przez Komitet Starszych Inspektorów Pracy (SLIC);
11. Azbest - narażenie i skutki zdrowotne - dr hab. Edward Więcek, Bezpieczeństwo Pracy 2/2004;
12. Azbest - ekspozycja zawodowa i środowiskowa: skutki, profilaktyka.- Neonila Szeszenia Dąbrowska, Łódź: Oficyna Wydawnicza Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, 2004;
13. N. Szeszenia-Dąbrowska: Azbest a zdrowie człowieka. Materiał dydaktyczny na kurs specjalistyczny „Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest”. Kraków, AGH, 26.06.2003 r);
14. Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest MGPIPS, Warszawa 2003 r. zaktualizowany wg stanu prawnego na dzień 30 września 2008 r.;
15. Informator o zadaniach jednostek samorządu terytorialnego dla realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- terytorium Polski - materiał przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej” Warszawa 2003.;
16. Poradnik "Finansowanie usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2009-2013" (stan na dzień 1 sierpnia 2009 r.);
  17. Materiały z konferencji „Polska bez azbestu” – listopad 2014 r.;
  18. Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki - <http://www.mg.gov.pl/Bezpieczenstwo+gospodarcze/Program+Oczyszczania+Kraju+z+Azbestu> ;
  19. Strona internetowa WFOŚiGW w Rzeszowie - [www.wfosigw.rzeszow.pl](http://www.wfosigw.rzeszow.pl);
  20. Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Regionalnych – [www.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl);
  21. Baza Azbestowa - [www.bazaazbestowa.gov.pl](http://www.bazaazbestowa.gov.pl);
  22. Strona internetowa - [www.serwisazbestowy.pl](http://www.serwisazbestowy.pl);
  23. Serwis internetowy Gminy Pilzno – [www.pilzno.um.gov.pl](http://www.pilzno.um.gov.pl).



**ZAŁĄCZNIK 1** Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych

**WZÓR OZNAKOWANIA  
INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST  
ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH**

**Pomieszczenie zawiera azbest\***



\* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane

w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i  $\frac{1}{2}$  H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
  - a) części górnej ( $h = 40\% H$ ) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
  - b) części dolnej ( $60\% H$ ) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

**ZAŁĄCZNIK 2** Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST<sup>1)</sup>**

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres<sup>2)</sup>:  
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:  
.....
3. Rodzaj zabudowy<sup>3)</sup>: .....
4. Numer działki ewidencyjnej<sup>4)</sup>:  
.....
5. Numer obrębu ewidencyjnego<sup>4)</sup>:  
.....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu<sup>5)</sup>:.....
7. Ilość posiadanych wyrobów <sup>6)</sup>:  
.....
8. Stopień pilności<sup>7)</sup>: .....
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów:<sup>8)</sup>
  - a) nazwa i numer dokumentu:  
.....
  - b) data ostatniej aktualizacji:  
.....
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:  
.....
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia<sup>6)</sup>:  
.....

.....  
(podpis)

.....  
Data

## PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

- 1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
  - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- 6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m<sup>2</sup>, m<sup>3</sup>, m.b., km).
- 7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).
- 8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

**ZAŁĄCZNIK 3** Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania  
wytrobów zawierających azbest

**OCENA**

**stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wytrobów zawierających azbest**

Nazwa miejsca/ obiektu/ urządzenie budowlanego /instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy<sup>1)</sup>: .....

Numer działki ewidencyjnej<sup>2)</sup>: .....

Numer obrębu ewidencyjnego<sup>2)</sup>: .....

Nazwa, rodzaj wyrobu<sup>3)</sup>: .....

Ilość wytrobów<sup>4)</sup>: .....

Data sporządzenia poprzedniej oceny<sup>5)</sup>: .....

| Grupa / nr | Rodzaj i stan wyrobu   | Punkty | Ocena |
|------------|--|--------|-------|
| <b>I</b>   | <b>Sposób zastosowania azbestu</b>   |        |       |
| 1          | Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)  | 30     |       |
| 2          | Tynk zawierający azbest  | 30     |       |
| 3          | Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m <sup>3</sup> )  | 25     |       |
| 4          | Pozostałe wytroby z azbestem( np. pokrycia dachowe, elewacyjne)  | 10     |       |
| <b>II</b>  | <b>Struktura powierzchni wyrobu z azbestem</b>   |        |       |
| 5          | Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien  | 60     |       |
| 6          | Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien                                    | 30     |       |
| 7          | Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach   | 15     |       |
| 8          | Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń  | 0      |       |
| <b>III</b> | <b>Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem</b>   |        |       |
| 9          | Wyrób jest przedmiotem jakichś prac  | 30     |       |
| 10         | Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)   | 15     |       |
| 11         | Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne  | 10     |       |
| 12         | Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne  | 10     |       |
| 13         | Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne   | 0      |       |
| <b>IV</b>  | <b>Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych</b>   |        |       |
| 14         | Bezpośrednio w pomieszczeniu   | 30     |       |
| 15         | Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem   | 25     |       |
| 16         | W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)  | 25     |       |
| 17         | Na zewnątrz obiektu (np. tynk)   | 20     |       |
| 18         | Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)   | 10     |       |
| 19         | Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym | 5      |       |
| 20         | Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)  | 0      |       |
| <b>V</b>   | <b>Wykorzystanie miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/</b>   |        |       |



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

---

**ZAŁĄCZNIK 4 Wzór wniosku o odebranie odpadów zawierających azbest**

**WZÓR WNIOSKU  
O ODEBRANIE ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST**

1. Wnioskodawca (właściciel nieruchomości):

.....  
/imię i nazwisko/

.....  
/adres, tel. kontaktowy/

2. Miejsce wytworzenia odpadów zawierających azbest:

..... nr ew. działki:.....

3. Rodzaj odpadów (płyty faliste/płaskie lub inny odpad zawierający azbest):

.....  
4. Ilość odpadów (w m<sup>2</sup>):.....

5. Źródło powstania (określić skąd odpad pochodzi – wymiana pokrycia dachowego/elewacji budynku):.....

6. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w protokole są zgodne z prawdą.

.....  
/data i podpis właściciela działki/

**Uwagi:**

1. Wniosek należy złożyć w Sekretariacie Urzędu Miejskiego w Pilźnie

## **ZAŁĄCZNIK 5 Protokół odbioru odpadów zawierających azbest**

### **PROTOKÓŁ ODBIORU**

1. Wnioskodawca (właściciel nieruchomości):

.....  
/imię i nazwisko/

.....  
/adres/

2. Miejsce odbioru odpadów zawierających azbest:

..... nr ew. działki:.....

3. Rodzaj odpadów (płyty faliste/płaskie lub inny odpad zawierający azbest):

.....  
4. Ilość usuniętych odpadów (w m<sup>2</sup> lub Mg):.....

5. Informacja czy na nieruchomości znajdują się jeszcze wyroby zawierające azbest (jeśli tak podać szacunkowo ilość):.....

6. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w protokole są zgodne z prawdą.

7. Oświadczam, że prace związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest zostały wykonane z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych, a teren został prawidłowo oczyszczony z odpadów azbestowych.

.....  
/data i podpis właściciela działki/ /data i podpis przedstawiciela wykonawcy/

#### **Uwagi:**

*Protokół został sporządzony w dwóch egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady celem przekazania do Urzędu Miejskiego w Pilźnie., drugi dla właściciela nieruchomości.*

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

**ZAŁĄCZNIK 6 Informacja o wyrobach zawierających azbest**

**INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, KTÓRYCH  
WYKORZYSTANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE**

1. Miejsce, adres .....
2. Właściciel/zarządca\*):
  - a) osoba prawna - nazwa, adres, .....
  - b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres .....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu<sup>2)</sup> .....
5. Ilość (m<sup>2</sup>, tony)<sup>3)</sup> .....
6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów .....
7. Planowane usunięcia wyrobów: .....
- a) sposób .....
  - b) przez kogo .....
  - c) termin .....
8. Inne istotne informacje) .....

.....  
(podpis)

Data .....

**Objaśnienia:**

- \*) Niepotrzebne skreślić.
- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
  - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
  - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
  - rury i złącza azbestowo-cementowe,
  - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
  - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
  - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
  - szczeliwa azbestowe,
  - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
  - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
  - papier, tektura,
  - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- 4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.



**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

**ZAŁĄCZNIK 7** Dane na temat składowisk odpadów azbestowych znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego ( na podstawie bazaazbestowa.gov.pl)

|                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| <b>SKŁADOWISKO</b>                    |  |
| Charakter składowiska                 | Ogólnodostępne   |
| Nazwa                                 | Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pysznicy |
| Ograniczenie terenowe                 | 0.05   |
| Województwo                           | PODKARPACKIE   |
| Gmina                                 | Pysznica   |
| Miejscowość                           | Pysznica   |
| Adres                                 | 37-403 Pysznica ul. Podlesie                                       |
| Telefon                               | 15 642 77 94 512 473 910 603 871 906                               |
| Całkowita pojemność [m <sup>3</sup> ] | 750  |
| Wolna pojemność [m <sup>3</sup> ]     | 8  |
| Kody przyjmowanych odpadów            | 170601 170605  |
| Ceny przyjmowanych odpadów            | 250 zł/Mg netto  |
| Godziny pracy                         | 7:00 - 15:00 poniedziałek – piątek                                 |
| Rok zamknięcia                        |  |
| <b>Plan rozbudowy</b>                 | <b>NIE</b>   |
| Planowana pojemność                   |  |
| Planowana data uruchomienia           |  |
| <b>ZARZĄDCA</b>                       |  |
| Właściciel/Zarządca/Inwestor          | Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.                            |
| Adres właściciela                     | ul. Wolności 295 37- 403 Pysznica                                  |
| Telefon stacjonarny                   | 158 410 008  |
| Telefon komórkowy                     | 603 871 906  |
| E-mail                                | <a href="mailto:zso.pysznica@o2.pl">zso.pysznica@o2.pl</a>         |
| Strona www                            |  |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX UL. 1 MAJA 7/3 39-400 TARNOBRZEG

|                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| <b>SKŁADOWISKO</b>                    |  |
| Charakter składowiska                 | Ogólnodostępne   |
| Nazwa                                 | Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne w Młynach         |
| Ograniczenie terenowe                 | 0.24   |
| Województwo                           | PODKARPACKIE   |
| Gmina                                 | Radymno  |
| Miejscowość                           | Młyny  |
| Adres                                 | Gmina Radymno Młyny  |
| Telefon                               | 605-997-664  |
| Całkowita pojemność [m <sup>3</sup> ] | 5 903  |
| Wolna pojemność [m <sup>3</sup> ]     | 590  |
| Kody przyjmowanych odpadów            | 170601 170605  |
| Ceny przyjmowanych odpadów            | 250 zł netto/Mg  |
| Godziny pracy                         | 8:00-17:00   |
| Rok zamknięcia                        |  |
| <b>Plan rozbudowy</b>                 | <b>Opcjonalnie</b>   |
| Planowana pojemność                   | 23 612   |
| Planowana data uruchomienia           | 2016-2017  |
| <b>ZARZĄDCA</b>                       |  |
| Właściciel/Zarządca/Inwestor          | PUK EMPOL Tylmanowa Sp. z o.o.                                 |
| Adres właściciela                     | Osiedle Rzeka 133 34-415 Tylmanowa                             |
| Telefon stacjonarny                   | 18 26 250 95   |
| Telefon komórkowy                     | 605-997-664  |
| E-mail                                | <a href="mailto:pukempol@pukempol.pl">pukempol@pukempol.pl</a> |
| Strona www                            | <a href="http://www.pukempol.pl">www.pukempol.pl</a>           |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

---

|                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| <b>SKŁADOWISKO</b>                    |  |
| Charakter składowiska                 | Ogólnodostępne   |
| Nazwa                                 | Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzielonymi kwaterami na odpady niebezpieczne zawierające azbest w Kozodrzy |
| Ograniczenie terenowe                 | 0.25   |
| Województwo                           | PODKARPACKIE   |
| Gmina                                 | Ostrów   |
| Miejscowość                           | Kozodrza   |
| Adres                                 | Kozodrza 39-103 Ostrów 225   |
| Telefon                               | 607 053 110  |
| Całkowita pojemność [m <sup>3</sup> ] | 8 870  |
| Wolna pojemność [m <sup>3</sup> ]     | 6 209  |
| Kody przyjmowanych odpadów            | 170601 170605  |
| Ceny przyjmowanych odpadów            | 185 - 220 zł/Mg netto  |
| Godziny pracy                         | 7:00-15:00 poniedziałek-piątek   |
| Rok zamknięcia                        |  |
| <b>Plan rozbudowy</b>                 | <b>TAK</b>   |
| Planowana pojemność                   | 8 870  |
| Planowana data uruchomienia           | 2017   |
| <b>ZARZĄDCA</b>                       |  |
| Właściciel/Zarządca/Inwestor          | Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie  |
| Adres właściciela                     | Ostrów 225 39-103 Ostrów   |
| Telefon stacjonarny                   | 17 22 35 809   |
| Telefon komórkowy                     | 607 065 701  |
| E-mail                                | <a href="mailto:biuro@gzukostrów.pl">biuro@gzukostrów.pl</a>   |
| Strona www                            | <a href="http://www.gzukostrów.pl">www.gzukostrów.pl</a>   |

**PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU  
GMINY PILZNO NA LATA 2015-2032**

GREENLYNX    UL. 1 MAJA 7/3    39-400 TARNOBRZEG

|                                       |   |
|---------------------------------------|---|
| <b>SKŁADOWISKO</b>                    |   |
| Charakter składowiska                 | Ogólnodostępne  |
| Nazwa                                 | Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Futory |
| Ograniczenie terenowe                 | 0.21  |
| Województwo                           | PODKARPACKIE  |
| Gmina                                 | Oleszyce  |
| Miejscowość                           | Futory  |
| Adres                                 | Gmina Oleszyce Futory   |
| Telefon                               | 16 631 51 64  |
| Całkowita pojemność [m <sup>3</sup> ] | 4 200,00  |
| Wolna pojemność [m <sup>3</sup> ]     | 3 837   |
| Kody przyjmowanych odpadów            | 17 06 01 17 06 05   |
| Ceny przyjmowanych odpadów            | 230 zł netto lub indywidualna umowa   |
| Godziny pracy                         | pon.-piąt. : 12.00- 16.00 sobota: 8.00-16.00                                  |
| Rok zamknięcia                        |   |
| <b>Plan rozbudowy</b>                 |   |
| Planowana pojemność                   |   |
| Planowana data uruchomienia           |   |
| <b>ZARZĄDCA</b>                       |   |
| Właściciel/Zarządca/Inwestor          | Zakład Usług Komunalnych i Rolniczych Sp. z o.o.                              |
| Adres właściciela                     | ul. Rynek 1 37-630 Oleszyce   |
| Telefon stacjonarny                   | 16 63 15 201  |
| Telefon komórkowy                     |   |
| E-mail                                | <a href="mailto:zukir@op.pl">zukir@op.pl</a>                                  |
| Strona www                            |   |